

İzmir İli, Karabağlar İlçesi Kentsel
Dönüşümünde Doğal ve Kültürel
Varlıkların Analizi: Potansiyelleri ve
Sorunları

Kentsel Dönüşüm Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Hande DEĞİRMENCİ PAÇA

ORCID Y220216025

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşe KALAYCI ÖNAÇ

HAZİRAN 2024

Yazarlık Beyanı

Ben, **Hande DEĞİRMENCİ PAÇA**, başlığı **İzmir İli, Karabağlar İlçesi Kentsel Dönüşümünde Doğal ve Kültürel Varlıkların Analizi: Potansiyelleri ve Sorunları** olan bu tezimin ve tezin içindesunulan bilgilerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim. Ayrıca:

- Bu çalışmanın bütünü veya esası bu üniversitede Yüksek Lisans derecesi elde etmek üzere çalıştığım süre içinde gerçekleştirilmiştir.
- Daha önce bu tezin herhangi bir kısmı başka bir derece veya yeterlik almak üzere bu üniversiteye veya başka bir kuruma sunulduysa bu açık biçimde ifade edilmiştir.
- Başkalarının yayımlanmış çalışmalarına başvurduğum durumlarda bu çalışmalara açık biçimde atıfta bulundum.
- Başkalarının çalışmalarından alıntıladığımda kaynağı her zaman belirttim. Tezin bu alıntılar dışında kalan kısmı tümüyle benim kendi çalışmamdır.
- Kayda değer yardım aldığım bütün kaynaklara teşekkür ettim.
- Tezde başkalarıyla birlikte gerçekleştirilen çalışmalar varsa onların katkısını ve kendi yaptıklarımı tam olarak açıkladım.

Tarih: 28.06.2024

İzmir İli, Karabağlar İlçesi Kentsel Dönüşümünde Doğal ve Kültürel Varlıkların Analizi: Potansiyelleri ve Sorunları

Öz

Kentsel dönüşüm, tarihsel ve kültürel mirasın korunmasını da içeren karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç, şehirlerin sürdürülebilir gelişimini sağlamak amacıyla fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla ele alınır. İzmir ilinin en kalabalık ikinci ilçesi olan Karabağlar’ da gerçekleştirilen bu çalışmada, bölgedeki doğal ve kültürel varlıkların mevcut durumu, potansiyelleri ve karşılaştıkları sorunlar analiz edilmiştir.

Çalışmada, Karabağlar ilçesindeki doğal varlıklar (vadiler, dereler, şelaleler vb.) ve kültürel varlıklar (tarihi yapılar, anıtlar, dini mekânlar vb.) ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu varlıkların korunmasının, kentsel dönüşüm sürecine önemli katkılar sağlayacağı ve bölgenin kimliğini güçlendireceği vurgulanmıştır. Ancak, analizler sonucunda kentsel dönüşüm süreçlerinin genellikle doğal ve kültürel varlıkları göz ardı ederek gerçekleştirildiği ve bu durumun kent dokusunu olumsuz etkilediği belirlenmiştir. Karabağlardaki kentsel dönüşüm projeleri, genellikle hızlı nüfus artışı ve yoğun göç hareketleri nedeniyle ortaya çıkan barınma ihtiyacına cevap vermek üzere planlanmıştır. Ancak, bu projelerde doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yeterince önem verilmemesi, bölgenin tarihi ve doğal mirasının zarar görmesine neden olmuştur. Çalışma, kentsel dönüşüm süreçlerinde bu varlıkların korunmasının sadece estetik ve tarihi değer açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir şehircilik ilkeleri açısından da kritik olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Karabağlar ilçesindeki doğal ve kültürel varlıkların korunması ve bu varlıkların kentsel dönüşüm süreçlerine entegrasyonu, bölgenin sürdürülebilir gelişimi için hayati öneme sahiptir. Bu çalışma, kentsel dönüşüm projelerinde doğal ve kültürel varlıkların dikkate alınmasının, hem bölgenin kimliğini koruyacağı hem de kentsel yaşam kalitesini artıracığı sonucuna varmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kent, kentsel dönüşüm, kültürel varlık, doğal varlık, Karabağlar

'Analysis of Natural and Cultural Assets in the Urban Transformation of Karabağlar District, İzmir Province: Potentials and Problems'

Abstract

Urban transformation is a complex and multi-dimensional process that encompasses the preservation of historical and cultural heritage. This process aims to ensure the sustainable development of cities by addressing physical, social, economic, and environmental dimensions. This study focuses on the Karabağlar district, the second most populous district in İzmir, analyzing the current state, potentials, and challenges of its natural and cultural assets.

The study provides a detailed examination of Karabağlar's natural assets (valleys, streams, waterfalls, etc.) and cultural assets (historical buildings, monuments, religious sites, etc.). The importance of preserving these assets is highlighted, emphasizing their contribution to the urban transformation process and the reinforcement of the region's identity. However, the analyses reveal that urban transformation processes often overlook these natural and cultural assets, leading to adverse impacts on the urban fabric. Urban transformation projects in Karabağlar are primarily driven by the need to address the housing demand resulting from rapid population growth and intense migration. Nevertheless, the lack of adequate attention to the preservation of natural and cultural assets in these projects has led to the degradation of the region's historical and natural heritage. This study underscores that incorporating these assets into urban transformation processes is crucial not only for their aesthetic and historical value but also for adhering to sustainable urbanism principles.

In conclusion, the preservation of natural and cultural assets in Karabağlar and their integration into urban transformation processes are vital for the sustainable development of the region. This study concludes that considering these assets in urban transformation projects will protect the region's identity and enhance urban living quality.

Keywords: City, urban transformation, cultural asset, natural asset, Karabağlar

İçindekiler

Öz	2
Abstract	3
Şekil Listesi	6
Tablo Listesi	8
1 Bölüm	9
Giriş	9
1.1 Doğal ve Kültürel Varlıklar	11
2 Bölüm	13
Doğal ve Kültürel Varlıkların Kentsel Dönüşüme Etkisi	13
2.1 Doğal Varlıkların Kentsel Dönüşüme Etkisi	13
2.2 Kültürel Varlıkların Kentsel Dönüşüme Etkisi	14
3 Bölüm	16
Çalışma Alanının Genel Özellikleri	16
3.1 Karabağlar İlçesinin Kent İçindeki Konumu	16
3.2 Karabağlar İlçesinin Tarihsel Gelişimi	18
3.3 Karabağlar İlçesinin Nüfus Özellikleri	21
3.4 Karabağlar İlçesinin Eğitim Özellikleri	24
3.5 Karabağlar İlçesinin Konut – Hane Özellikleri	26
3.6 Karabağlar İlçesinin Ulaşımı	27
3.7 Karabağlar İlçesinin Riski Bölgeleri	28
3.8 Karabağlar İlçesinin Kentsel Dönüşüm Alanları	31
4 Bölüm	33
Karabağlar İlçesindeki Doğal ve Kültürel Varlıkların Analizi	33
4.1 Karabağlar İlçesi Doğal Varlıkların Analizi	33
4.1.1 Dereler	34
4.1.2 Kavacık Şelalesi	36
4.2 Karabağlar İlçesi Kültürel Varlıkların Analizi	38
4.2.1 Yıkık Camii	38
4.2.2 Mızraklı Dede Türbesi	40
4.2.3 Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı	42
4.2.4 Anonim Hamam	44
4.2.5 Tarihi Su Kemer Kalıntısı	46
4.2.6 Akçakaya Kalesi	49
4.2.7 Mehmetçik Anıtı	51
4.2.8 Şehzade Paşa Av Köşkü	53

4.2.9	Reşat Nuri Gültekin'in Çocuk Kitaplığı	55
4.2.10	Sit Alanları	57
4.2.11	Kavacık Üzüm Bağları	58
5	Bölüm	60
Sonuç		60
5.1	Potansiyel ve Sorunlar	60
5.2	Sonuç ve Öneriler	68
6	Kaynakça	71

Şekil Listesi

Şekil 2. 1 Agora Ören Yeri [37].....	15
Şekil 3. 1 İzmir İl Sınırları ve Karabağlar İlçesi Sınırları	16
Şekil 3. 2 Karabağlar İlçesi Sayısal Değerler, 2023 [9].....	17
Şekil 3. 3 Karabağların Komşu İlçeleri	17
Şekil 3. 4 İzmir İlinin Kanunlara Göre Gelişimi	18
Şekil 3. 5 Karabağlar İlçesi Üzüm Bağı ve Bağ Evi [38].....	19
Şekil 3. 6 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 1963 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40].....	19
Şekil 3. 7 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 2005 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40].....	20
Şekil 3. 8 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 2012 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40].....	20
Şekil 3. 9 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 2021 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40].....	21
Şekil 3. 10 Karabağlar İlçesi Nüfusu Grafiği,2023 [13]	21
Şekil 3. 11 Türkiye -İzmir Nüfus Piramidi,2022	22
Şekil 3. 12 Karabağlar İlçesi Yaşa Göre Nüfus Dağılımı Şeması, 2022	22
Şekil 3. 13 Karabağlar İlçesi Nüfus Dağılım Haritası,2022 [15]	24
Şekil 3. 14 Karabağlar İlçesi Eğitim Düzeyi Grafiği,2022 [15].....	25
Şekil 3. 15 Karabağlar İlçesi, Mahalle Eğitim Düzeyi Haritası,2022	25
Şekil 3. 16 İzmir İlçesinin Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü, 2022 [20].....	27
Şekil 3. 17 Karabağlar İlçesi Aksları Haritaları, (a) Toplu Taşıma Aksları,(b) Ulaşım Ana Akslar	27
Şekil 3. 18 İzmir İli Riskli Alanlar Haritası [25]	28
Şekil 3. 19 Karabağlar İlçesi 540 Hektar Riski Alan Haritası	29
Şekil 3. 20 Riskli Alan İlanı Öncesi Mevcut İmar Planı,2012 [44]	29
Şekil 3. 21 Karabağlar İlçesi 191 Hektar Riski Alan Haritası	30
Şekil 3. 22 Karabağlar Revizyon İmar Planı Etaplama Sınırları [45]	30
Şekil 3. 23 Karabağlar İlçesi, Uzundere Mahallesi Kentsel Dönüşüm Etapları [29]	32
Şekil 4. 1 Karabağlar İlçesi, Doğal ve Kültürel Varlıklar Haritası [54]	33
Şekil 4. 2 Karabağlarda Bulunan Dereler, (a) Poligon Deresi [47], (b) Çitlembik Deresi [48], (c) Uzundere [49], (d) Kızılcapınar Deresi [51], (e) Koma Deresi ile Yarıkıpınar Deresinin Döküldüğü Baraj [50].....	35
Şekil 4. 3 İki Farklı Kavacık Şelalesi, (a) Büyük Kavacık Şelalesi , (b) Küçük Kavacık Şelalesi [53] ...	37
Şekil 4. 4 Kavacık Şelaleleri Arasındaki Bitki Örtüsünden Örnekler (a) Asplenium ceterach (Dalak Otu), (b) Ajuga reptans (Mayasıl Otu), (c) Alkana tinctoria, (d) Sambucus nigra [52]	37
Şekil 4. 5 Yıkık Cami (a) Minare Kürsüsü, (b) Doğu Duvarı, (c) Kalıntılar, (d) Temel İzleri [56], [57]	39
Şekil 4. 6 Mızraklı Dede Türbe ve (d) Mızraklı Dede Mescidi [59].....	41
Şekil 4. 7 Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı (a) Mezar Taşı, (b) Mahzen Mezarlıklar, (c) Mezarlık Yolu, (d) Hristiyan Mezarlığı Dışardan Görünüşü [63], [64]	43
Şekil 4. 8 Anonim Hamam Bölmeleri ve Dışardan Görüntüleri	45
Şekil 4. 9 Tarihi Su Kemerleri (a) İki Su Kemerinin Çevresinde Yerleşke Olmadan Önceki Hali , (b) Su Kemerlerinin Güncel Hali, (c) Melez Çayı ve Su Kemerleri, (d) Smyrne Adında Kalan Bir Kartpostal [67], [63].....	47

Şekil 4. 10 Tarihi Su Kemerleri (a) Kemerlerin Aşınmadan Oluşan Güncel Durumu , (b) Su Kemerlerinin Su Taşıma Bölümü, (c) Su Kemer Kalıntısını Güncel Görüntüsü, (d) Su Kemer Kalıntısını Güncel Görüntüsü [73], [69], [72].....	48
Şekil 4. 11 Akçakaya Ören Yeri (a) Akçakaya Tepesi ve İzmir Körfezi Hava Fotoğrafı , (b) Akçakaya Helenistik Dönem Kale Sarnıcı, (c) Sur ve Ocak Kalıntılarını Topoğrafik Çizimi, (d) Ören Yerinin Güney Yamacının Hava Görüntüsü [76]	50
Şekil 4. 12 Mehmetçik Anıtı (a) Anıtım Soldan Görüntüsü , (b) Anıtım Sağdan Görüntüsü, (c) Türk Kadını Figürü, (d) Anıtın Arka Cepheden Görüntüsü [80]	52
Şekil 4. 13 Şehzade Paşa Av Köşkü (a) İzmir Endaht Poligonu ve Parkı, (b) Yapının Giriş Kısmı, (c) Müze Bölümü, (d) Kubbeli Olan Yapı [82]	54
Şekil 4. 14 Reşat Nuri Gültekin'in Çocuk Kitaplığı (a) 2003 Yılı Yenileme Öncesi Fotoğraf [86] , (b) Yapının Yenilemeden Sonraki Giriş Bölümü [84], (c) Kütüphanenin Çalışma Bölümü [85], (d) Yapının Yenilemeden Sonraki Yandan Görüntüsü [85], (e) Park İçindeki Yapının Yeri [85]	56
Şekil 4. 15 Kavacık Üzümleri (a) ve (b) Bağ Alanları, (c) , (d) ve (e) Kavacık Salkımları [90], [88]	59
Şekil 5. 1 Uzundere Kentsel Dönüşüm Alanı ve Dere ile Otoban Bağlantısı.....	61
Şekil 5. 2 Halkpark (a) Dere yatağı Revizyon Çalışması Yapılmadan Önce, (b) Dere yatağı Revizyon Çalışması Yapılmadan Sonra [93]	62
Şekil 5. 3 Karabağlar İlçesi Kültürel Varlıkların Tarihsel Süreç Grafiği.....	63
Şekil 5. 4 Meles Çayı Ulusal Kentsel Tasarım Fikir Projesi Yarışmasında Görselleri (a) 5. Mansiyon Ödülü Görseli [94], (b) 4. Mansiyon Ödülü Görseli [95].....	64
Şekil 5. 5 Yıkık Cami (a) ve (b) Bina Korumalığı Üstüne Asılan İlanlar [55]	65
Şekil 5. 6 Anonim Hamam (a) Hamam İçindeki Çöp Öbekleri Görseli, (b) Kaldırımın Tescilli Yapıya Bitişik Yapılma Görseli, (c) Duvar Üzerindeki Yazı Görseli, (d) Alan Çevresinin Görseli [67]	66

Tablo Listesi

<i>Tablo 3. 1 Karabağlar İlçesi Mahalle Nüfus Hesabı, 2022 [15].....</i>	<i>23</i>
<i>Tablo 3. 2 Karabağlar İlçesi Eğitim Düzey Tablosu, 2022 [15].....</i>	<i>26</i>
<i>Tablo 3. 3 İzmir İli Kentsel Dönüşüm Yapılan Alanların Tablosu, 2024 [29] .....</i>	<i>31</i>
<i>Tablo 4. 1 Derelerin Doğal Varlık Analiz Tablosu.....</i>	<i>34</i>
<i>Tablo 4. 2 Kavacık Şelalesi Doğal Varlık Analiz Tablosu .....</i>	<i>36</i>
<i>Tablo 4. 3 Yıkık Camii Kültürel Varlık Analiz Tablosu .....</i>	<i>38</i>
<i>Tablo 4. 4 Mızraklı Dede Türbesi Kültürel Varlık Tablosu .....</i>	<i>40</i>
<i>Tablo 4. 5 Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı Kültürel Varlık Tablosu.....</i>	<i>42</i>
<i>Tablo 4. 6 Anonim Hamam Kültürel Varlık Analiz Tablosu .....</i>	<i>44</i>
<i>Tablo 4. 7 Tarihi Su Kemer Kalıntısı Kültürel Varlık Analiz Tablosu .....</i>	<i>46</i>
<i>Tablo 4. 8 Akçaya Kalesi Kültürel Varlık Analiz Tablosu .....</i>	<i>49</i>
<i>Tablo 4. 9 Mehmetçik Anıtı Kültürel Varlık Analiz Tablosu.....</i>	<i>51</i>
<i>Tablo 4. 10 Şehzade Paşa Av Köşkü Kültürel Varlık Analiz Tablosu .....</i>	<i>53</i>
<i>Tablo 4. 11 Reşat Nuri Gültekin'in Çocuk Kitaplığı Kültürel Varlık Analiz Tablosu.....</i>	<i>55</i>
<i>Tablo 4. 12 Sit Alanları Kültürel Varlık Analiz Tablosu.....</i>	<i>57</i>
<i>Tablo 4. 13 Kavacık Üzüm Bağları Kültürel Varlık Analiz Tablosu .....</i>	<i>58</i>

1 Bölüm

Giriş

Kent kelimesi dilimize Farsçadan gelmiş olup Türk Dil Kurumunun tanımına göre ilçe ve ilçeden büyük yerleşim yerleri demektir. Kenti bir bütün yapan ana parçalarının başında toplum ve mekân gelmektedir. Toplum etkileyen birçok dinamiğin olması ve bu dinamiklerin zamanla değişim göstermesi toplumun şekillenmesini sağlamıştır. Toplumı şekillendiren unsurlar; ihtiyaçlar, yazılı olmayan kurallar, kültürel benlikler, dini inanışlar, vatandaşların yaşayarak edindiği bilgiler ve deneylerdir. Şekillenen toplumun ihtiyaçlarına göre mekânsal alanların oluşumu başlar ve bir birini izleyen bu dizilimlerin sonucunda kent denen yapı taşı oluşmaktadır. Oluşan mekânsal alanların bütünü bir kimlik kazanarak kentlerin kimliğini meydana getirir. [1]

Kentler ilk ortaya çıkışlarıyla beraber günümüze kadar birçok mekânsal değişime uğramıştır. Kentlerin, mekânların ve oluşan toplumların değişimi birbirine paralel olarak ilerlemektedir. Toplumların ihtiyaçlarının, isteklerinin, beklentilerinin yanı sıra coğrafyayla birlikte iklimlerin değişmesi, yer küre olayları ile de kentlere yön vermiştir. Sanayi devrimiyle birlikte kentte olan bakış açısı değişmiş olup nüfus hızla artmaya başlamıştır. Kentlerin nüfusundaki artış ile kentlileşme artış oranı daima aynı ve orantılı gitmemiştir. Bu nedenle birçok kişi kent kültürüne uyum sağlamakta zorluk yaşamıştır.

Kentler, zaman içerisinde değişen karmaşık yapıları bir organizmadır. İlk bakıldığında karmaşık görünen bu yapı aslında basit parçalar ile birbirlerine bağlı, birlikte yaşayan ve sürekli rahat var olabilmek için kendisini yenileyen bir canlıdır. Kentleşme ise bu canlı materyalin kent içerisinde yaşamak için verdiği mücadeledir. Başka bir değişle nüfusun değişim süreci denebilir. Bu değişim sürecinde sosyal, kültürel, doğal ve ekonomik özellikleri ile ele alınır. [2]

Her kentsel yaşam biçimi değiştiğinde yani kentleşme mevcut olandan çeşitli sebepler ile farklılık gösterdiğinde, büyük ölçüde değişimler olması gerekir. Çünkü

kentin büyümesiyle veya nüfusun artmasıyla kentlinin ihtiyaçları artar, azalır veya yön değiştirir. Kentleşme; kentin yön almasının sağlıklı ilerlemesini, topluma cevap vermesini sağlayan ve büyük ölçekte plan yapılmasını gerektiren bir gerçekliktir.

Zaman içerisinde harap olan, doğal sebepler nedeniyle aşınan, erozyona uğrayan veya deprem riskinin yüksek olduğu bölgeler de kentler sürekli yaşam koşullarına uygun olarak yenilenme ihtiyacı duyarlar. Bu ihtiyaç kentsel dönüşümü ortaya çıkarır. Kentsel dönüşüm; sağlıklı olmayan kent dokularının iyileştirilmesini amaçlayan ve kentsel sorunların çözümünde ekonomik, mekânsal, toplumsal, tabiat koşullarının dikkate alındığı kapsamlı bir proje sürecidir. Kent, kentleşme ve kentsel dönüşüm kavramları bir birinin içinden çıkan matruşkalara benzetmek mümkündür. Birçok etkenle birlikte sağlıklı bir yaşam sürmek için bu üç kavramın birlikte rahat işleyebilmesi için var olan bütün mevcut değerlerin düzgün bir şekilde incelenmesi ve yapılacak olan planlamanın bu çerçevede ilerlemesi gerekmektedir.

Ülkemizde kentlerin gelişimi genellikle bölgenin ekonomisine, aldıkları göçlere ve kontrolsüz artan nüfus artışına göre şekil almıştır. Toplumların ihtiyaçları, kent tarihlerinin veya doğanın oluşturduğu varlıklar yer yer göz ardı edilmiştir. Kent çok yönlü bir olgudur. Tek yönlü düşünülmemesi gereken, birçok etkeni içeren bir kavramdır. Kent kimliğinin oluşmasında, kentin gelişim yönünün belirlenmesinde kültür, tarih ve doğa unsurları oldukça ön planda olması gerekmektedir. Ancak tarihsel sürece baktığımızda kent olgusunun gelişmesinde en çok ekonomik ve siyasi etkenler ön planda tutulmuştur.

Kentin gelişimi sırasında, zaman içerisinde olmuş olan doğal ve kültürel varlıklardan söz etmek gerekir. Kentler, nüfus artışı ile genişledikçe doğal ve kültürel varlıklar kaybolmakta veya görülmesi gereken önemi görmemektedir. Kentsel dönüşüm alanları içerisinde korunması gereken, ortaya çıkması gereken doğal ve kültürel varlıklar toplumun en kıymetli hazinesidir.

Bu çalışmamızda öncelikle kentin ne olduğu kentleşme ve kentsel dönüşümün tanımlarından bahsedilmiştir. Daha sonra ise çalışma alanımız olan İzmir iline bağlı Karabağlar ilçesinden genel bilgi edilip, kentlerin oluşmasında ve gelişmesinde etkisinin büyük olduğunu bildiğimiz doğal ve kültürel varlıkların mevcut durum analizleri yapılmıştır.

Analizler sonucunda doğal ve kültürel varlıkların potansiyelleri ve sorunlarına değinilmiştir. Çalışma kapsamında Karabağlar ilçesindeki doğal ve kültürel varlıkların korunması, tanınması ve kentin mevcut varlıklar ile nasıl şekillenmesi gerektiğine vurgu yapılması amaçlanmıştır.

1.1 Doğal ve Kültürel Varlıklar

I. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya miraslarının korunması amacıyla uluslararası bir harekete geçme fikri çıkmıştır. 1972 yılında kültürel alanların korunması ve doğanın korunması hareketlerinin birleşmesiyle, Doğal ve Kültürel Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme oluşmuştur. 1972 yılında imzalanan Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme, Türkiye tarafından 1982 yılında kabul edilmiştir. Daha sonrasında Türkiye'de 1983 yılında, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanunda bütün kültür ve tabiat varlıklarının devlet malı niteliğinde olduğundan bahsedilmiştir. Önceden bilinen bütün kavramlarda değişiklikler yapılması gerekmektedir. Öncelikle kültür varlıkları, tabiat varlıkları, sit ve koruma kavramlarında yeniden tanımlamaya gidilmiştir. [3]

Doğal varlıklar, oluşumunda insan faktörü olmadan meydana gelen unsurlardır. Oluşan bu doğal varlıkların insanlar tarafından korunması gerekmektedir. Güneş, rüzgâr, sıcaklık ve iklim gibi etkenler öne çıkar. Doğal varlıklar vadi, dağ, göl, şelale, kanyon ve mağaralardır. Genelde oluştuktan sonra fark edilirler. Ve yerleşkelerin oluşması sırasında bozulması, korunması gereken değerlerdir.

“2863 sayılı Kanun “tanımlar” başlığı altında “kültür varlığı”nu “tarih öncesi ve tarihî devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihî devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yeraltında veya sualtındaki bütün taşınır veya taşınmaz varlıklardır.” (m. 3/a-1) şeklinde tanımlamaktadır. [4]” Doğal varlıklar tanımının aksine kültürel varlıklar insanların eli ve değerleri ile meydana gelmiş nesiller arasında aktarılmış unsurlardır.

Taşınır ve taşınmaz kültürel varlıklar olarak ikiye ayrılır. Taşınır kültür varlıkları tanımına bakıldığında; insanlar tarafından belli konuları amaçlayan ve amaçlanan

konulara yön vermek için emek gerektiren, kuşaktan kuşağa aktarılması gerekli taşınabilir eserlerdir. [5] Taşınmaz Kültür Varlıkları; olduğu yerde korunması gerekliliği olan ve başka herhangi bir yere taşınamayan eserlerdir. Taşınmaz kültür varlıklarına örnek vermek gerekirse; kale, hisar, kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, höyükler, ören yerleri, burç, sur, kervansaraylar, su kemerleri, suyolları, sarnıç, han, hamam ve medreseler, kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, kuyular tarihi yol kalıntıları, sunaklar, tersaneler, bedestenler, kapalı çarşılar, sinagoglar, bazilikalar, külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları denebilir. [6]

2 Bölüm

Doğal ve Kültürel Varlıkların Kentsel Dönüşüme Etkisi

Kentsel dönüşüm, sağlıklı olmayan kent dokularının iyileştirilmesini ve kontrolsüz ilerleyen hızlı nüfus artmasıyla ihtiyaç duyulan konutlaşmanın düzenli olmasını sağlamak içindir. Kentin bu gelişimi ve kent kimliğinin sağlıklı olabilmesi için geçmişten gelen ve korunması gereken bazı yapı taşları mevcuttur. Bunların en önemlisi doğal ve kültürel varlıkların olması ve olan bu varlıkların korunmasıdır.

Kent gelişimi genelde hızlı göç alımından oluşur. Nüfus artışının kontrolsüz olması, mevcut yapıların yetersizliğine neden olmaktadır. İnsanların barınma ihtiyaçlarını hızlıca gidermesi gerekliliğinden kimliği olmayan ve sağlıksız gelişen kentler meydana gelmektedir. İhtiyacın karşılanması sırasında birçok etken hiçe sayılmaktadır. Kent, tarih boyunca bakıldığında toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek amaçlıdır ancak doğal ve kültürel varlıklar zaman içerisinde göz arda edilebilmektedir. Tarihte birçok örnek mevcuttur. Doğal varlıkların korunmadığı orman içerisindeki, tarihi yapıların etrafındaki ve sit alanlarındaki konutlaşmadan görülebilir. Kültürel varlıkların ise çevresinde uygun olmayan ve korunmadan gelişen kentler görmek mümkündür.

2.1 Doğal Varlıkların Kentsel Dönüşüme Etkisi

Kentlerin kent içlerinde kimliklerinin olduğu gibi bir dengesinde vardır. Bu denge nüfusun aşırı artışı, toplumsal ve ekonomik problemler, kentin taşıma kapasitesinin üstüne çıkılması, doğal varlıkların aşırı ve yanlış kullanımı, taşıma kapasitesini aşan kullanımlar gibi, birçok etken kentlerin dengesini bozmuş ve bozmaktadır. Dengesi bozulan kentlerdeki doğal varlıklar zaman içerisinde aşırı olan nüfus artışı, bilinçsiz yerleşkelerin oluşması, kontrolsüz sanayileşme ve yapılaşmalar nedenleriyle, önemli ölçüde tehdit altında kalmıştır. [7]

Birçoğu kaybolmaya yüz tutmuş olan doğal varlıkların yeterli kıymetti görmediği ve korunmadığını söylemek mümkündür. Kentler var olan bu doğal varlıklara göre gelişmediği çok çeşitli örnekler ile karşımıza çıkmaktadır.

Kentsel dönüşüm yenilenme olarak tanımladığımız bir kavramdır ancak bu yenilenme yapılan veya yapılması istenen alanlarının doğal alanların üstünde olması ve kontrolsüz yapılaşmanın olması insanlığı felakete sürüklemektedir. Dönüşüm yapılan veya planlanan alanlardaki doğal varlıklarını korumadan, kentlerin gelişmesi doğayı tehdit etmektedir. Ormanların tahrip edilmesi, dağların yamaçlarındaki konutlaşma, taşkın olacak yerlere yapılan kentleşme ve deniz, göl gibi doğal varlıkların doldurup kentlerin gelişimini etkilemek birlikte afetleri de yanında getirmektedir. Var olan doğal varlıkların yok olması ekosistemin dengesini bozmaktadır ve bozulan bu denge yaşamı tehlikeye atmaktadır. [2]

İnsan eli değmeden oluşan doğal varlıklar zarar gördüğünde veya yok olduğunda tekrardan yapılması mümkün olmayan değerlerdir. Bu nedenle doğal varlıkların tahrip edilmeden ve uygun şekilde koruma altına alarak kentlerin gelişmesi gerekmektedir. Kentsel dönüşüm alanlarının bu değerler göz önünde tutularak belirlenmesi, planlanması gerekmektedir. Doğal varlıkların korunmaması veya varlıkların tespit edilip kentlerin bu doğrultuda gelişmemesi, söz konusu varlıkların gelecek nesillere aktarılmamasına neden olmaktadır.

2.2 Kültürel Varlıkların Kentsel Dönüşüme Etkisi

Dünya; yerleşik yaşama geçilmesinden itibaren günümüze kadar birçok kültürel varlığın, değerlerin birikimine sahiptir. Ülkemiz ise coğrafi konumu gereği, tarihi gelişimi ve bulundurduğu uygarlıktan dolayı oldukça kültürel varlığı barındırmaktadır. Bütün kültürel varlıklar önem içerse de kentsel dönüşümü etkileyen, taşınmaz kültür varlıklardır. Dini yapılar, sivil mimari örnekler, mezarlıklar, askeri yapılar, endüstriyel yapılar, anıtlar ve sit alanları gibi birçok taşınmaz kültürel varlıktan bahsetmek mümkündür.

Kentler içerilerinde bulundurdukları kültürel varlıklar ile geçmişini içinde bulundurup, gelecek nesillere ışık tutmaktadır. Kentlerin yaşanmışlığını yansıtan bu değerler, kent kimliğinin yapı taşını oluşturmaktadır. Kentler kültürel mirasa sahip

olan evrensel değerli yapılardır ve bir birikime sahiptir. Kentlerin sahip olduğu birikimler ileriye dönük bir rehber olması ve gelecek nesillere aktarılması için korunması gerekir. Böylelikle, kentlerin tarihi sürdürülebilir ve toplumun bilinçlenmesi gerekmektedir. Kentlerde sadece somut kültürel varlıklar değil, soyut varlıklarda kent yaşamında önemli rol oynamaktadır [8]

Kentsel dönüşüm yapılacak olan alanlarda mevcutta kültürel varlıklar var ise tarihin izlerini yansıtması ve yaşanmışlık hissini içerisinde barındırması nedeniyle toplumun yapısı için değerlidir. Dönüşüm alanlarındaki var olan kültürel varlıkların korunması ve gerekirse mevcut özelliklerine bağlı kalarak yenileme yapılması gerekmektedir. Ancak günümüzde kültürel varlıklar değer görmemekle birlikte, toplumun bilinçsizliği veya plansız yapılan konutlaşma nedeni ile yok olmaktadır. Kent merkezlerinin altında çoğunlukla tarihi yapıların kalıntıları çıkmaktadır. Antik kentlerin çevresinde plansız bir kentleşme görmek mümkündür. En bariz örneği İzmir ili Konak ilçesindeki Agora Ören yeridir (Şekil 2.1).

Şekil 2. 1 Agora Ören Yeri [37]

Yapılması planlanan kentsel dönüşüm alanlarındaki ön çalışma ile doğal ve kültürel varlıkların tespiti yapılmalıdır. Kültürel varlıklar var ise yapılara zarar vermeden kentsel dönüşüm planlanmalı ve dönüşüm şekli belirlenmelidir. Yapılacak olan yenilenmede kültürel varlıkları bulunuyor ise, yeni nesillere aktarılabilmesi için mevcut yapıların muhafaza, bakım, onarım ve yenileme işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

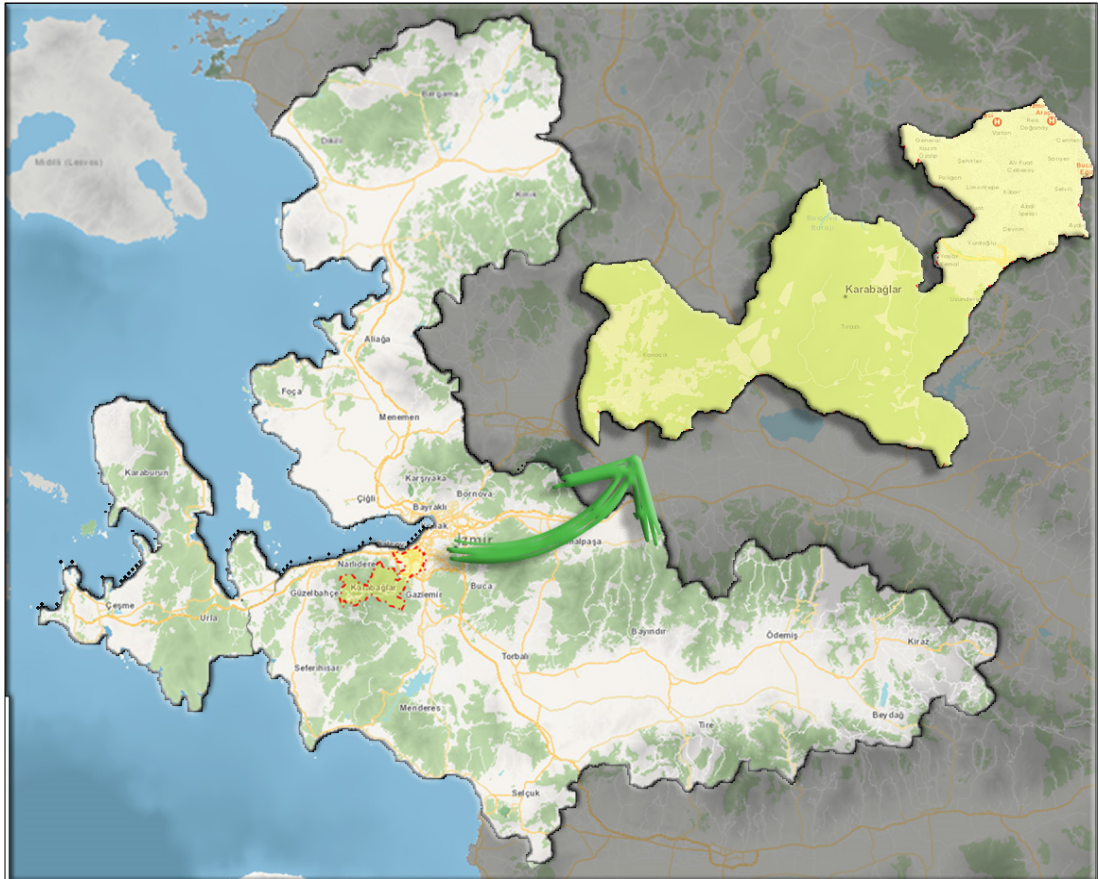
3 Bölüm

Çalışma Alanının Genel Özellikleri

Bu bölümde İzmir İline bağlı olan Karabağlar ilçesi ile ilgili genel bir bilgi verilecektir.

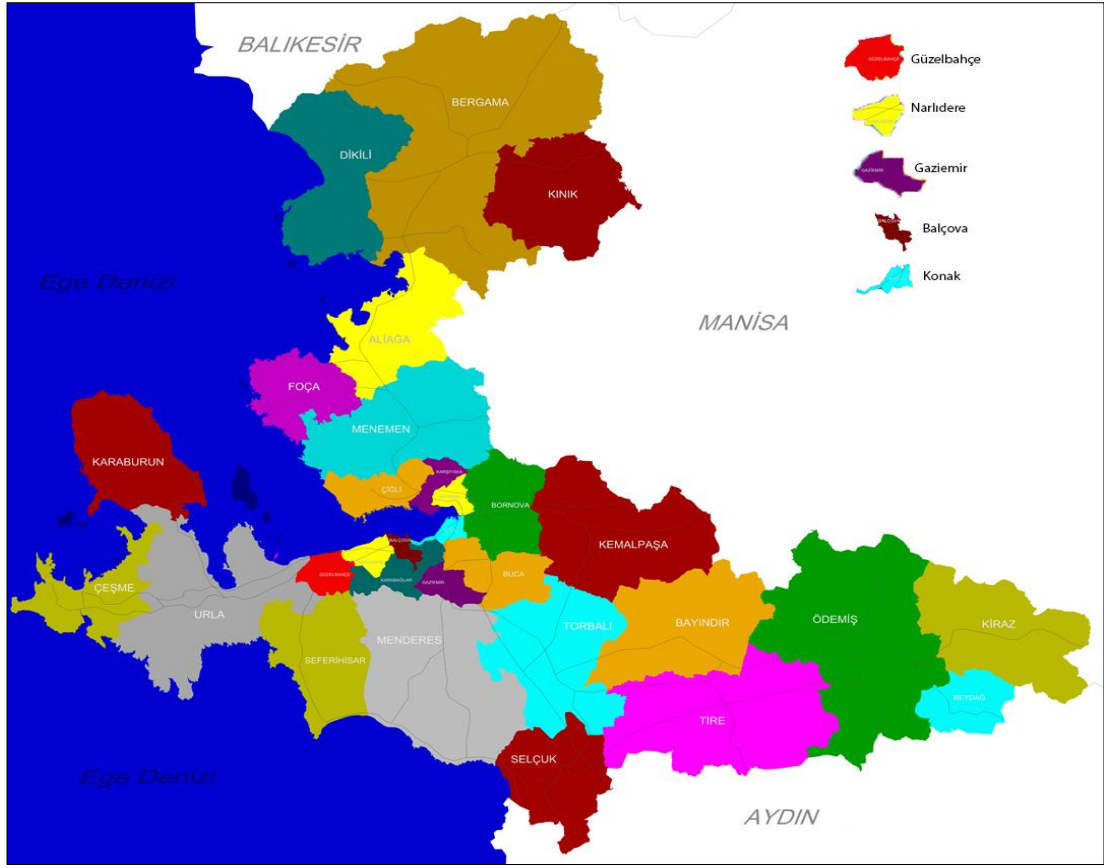
3.1 Karabağlar İlçesinin Kent İçindeki Konumu

Karabağlar, Türkiye'nin Ege Bölgesinde bulunan İzmir iline bağlı bir ilçedir (Şekil 3.1)¹. Türkiye'nin en büyük 907. ilçesi ve İzmir'in nüfus bakımından en büyük 2. İlçesi olan Karabağların yüzölçümü 89km²'dir. [9]

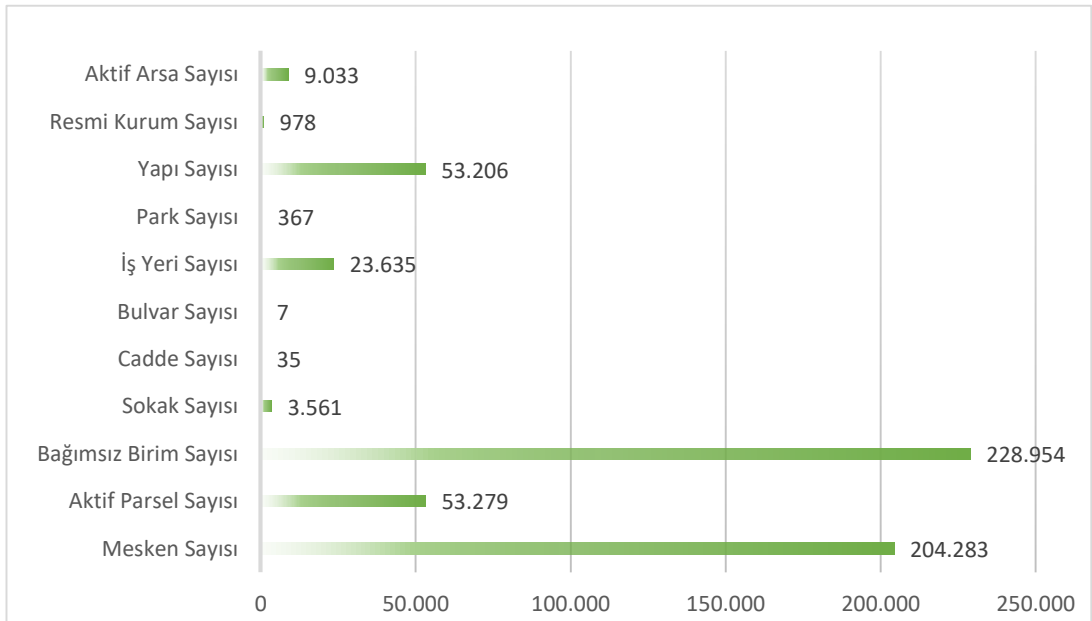
Şekil 3. 1 İzmir İl Sınırları ve Karabağlar İlçesi Sınırları

¹ Görsele Hande Değirmenci Paça tarafından düzenleme yapılmıştır. Görselin orijinal için [40] nolu kaynağa bakınız.

Şekil 3. 3 Karabağların Komsu İlçeleri

İlçenin kuzeyinde Konak, doğusunda Buca ve Gaziemir, güneyinde Menderes, batısında Güzelbahçe ve Seferihisar, kuzeybatısında Balçova ve Narlıdere ilçeleri bulunmaktadır (Şekil 3-3)².

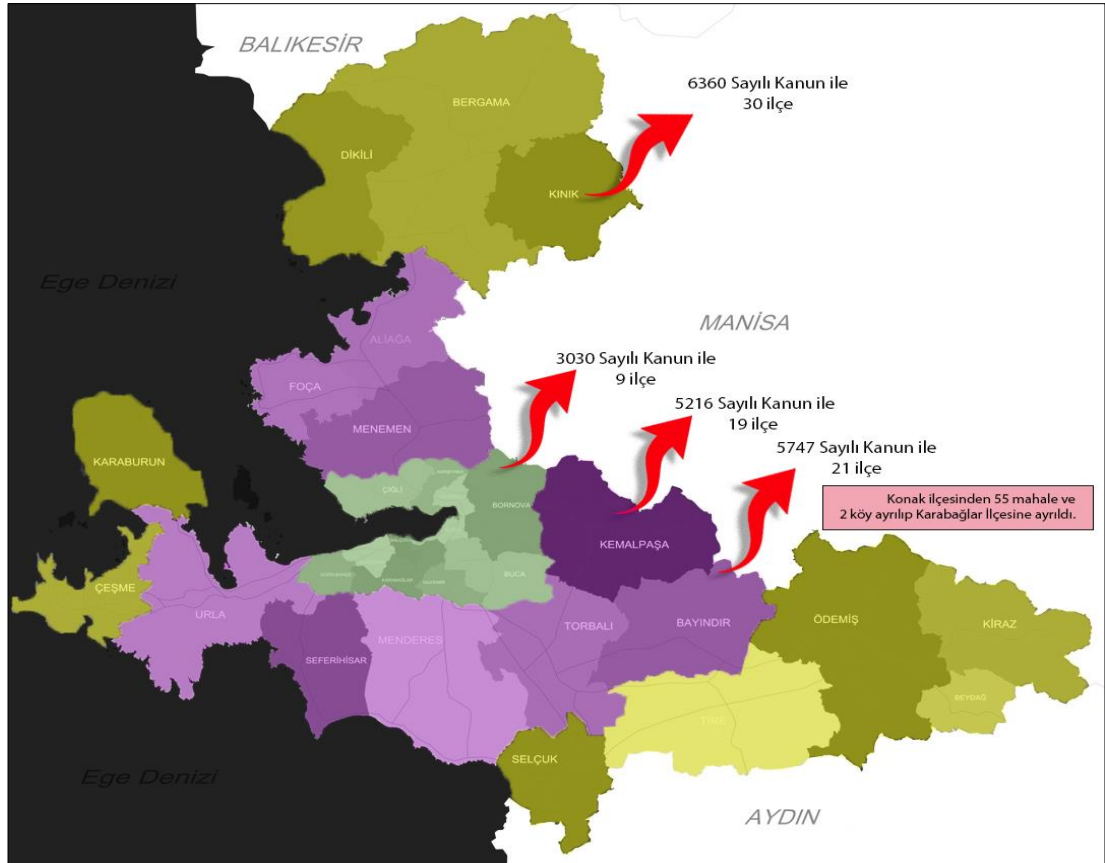
Şekil 3. 2 Karabağlar İlçesi Sayısal Değerler, 2023 [10]

² Görselde Hande Değirmenci Paça tarafından düzenleme yapılmıştır. Görselin orijinal için [39] nolu kaynağa bakınız.

Karabağlar Belediyesi resmi sitesinden edinilen bilgilere göre; ilçe de 3561 adet sokak, 35 adet cadde, 7 adet bulvar, 204.283 adet mesken, 53.279 adet aktif parsel, 228.954 adet bağımsız birim, 23.635 adet işyeri, 367 adet park, 53.206 adet yapı, 978 adet resmi kurum ve 9033 adet aktif arsa vardır (Şekil 3.2)³. [10]

3.2 Karabağlar İlçesinin Tarihsel Gelişimi

İzmir ilinin tarihsel gelişimine bakıldığında 9 ilçe ile idari sınırları belli olan bir ilçe iken daha sonra 5216 sayılı kanun ile 19 ilçe ile genişlemiştir. Karabağlar ise, 6 Mart 2008 tarihinde kabul edilen 5747 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu kararıyla Karabağlar ilçe olarak kabul edilmiştir. Konak ilçesinin 55 mahallesi ilçe olduktan sonra Karabağlara bağlanmıştır. Ayrıca Konak ilçesine bağlı olan Kavacık ve Tırazlı köyleri de Karabağlar ilçesine bağlanmıştır (Şekil 3.4)⁴. [11], [12]

Şekil 3. 4 İzmir İlinin Kanunlara Göre Gelişimi

³ Karabağlar Belediyesi – Sayısal Veriler Bölümünden alınan bilgiler ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır.

⁴ İzmir Büyükşehir Belediyesi – Sınır Haritası Bölümünden alınan bilgiler ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır. Görselin orijinali için [39] nolu kaynağa bakınız.

Karabağlar Belediyesinin Meclis kararı ile 2015 yılında Uzundere Mahallesinden TOKİ konutlarının olduğu bölge ayrılıp Yaşar Kemal Mahallesi olmuştur. Böylelikle Karabağlar ilçesinin günümüzdeki sınırları belirlenmiştir. [11]

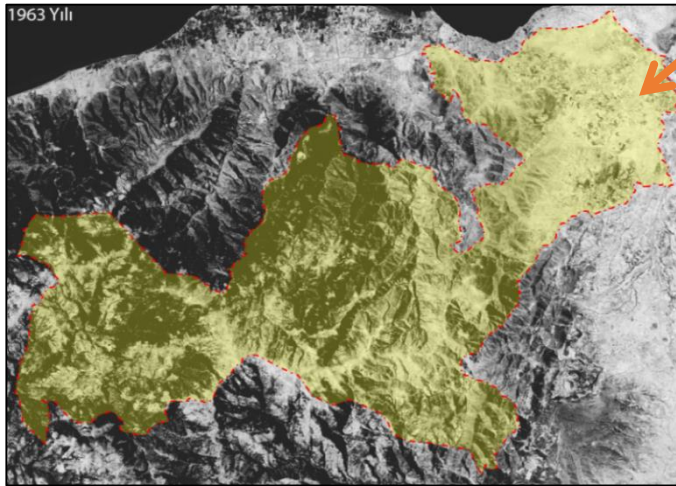

Şekil 3. 5 Karabağlar İlçesi Üzüm Bağı ve Bağı Evi [38]

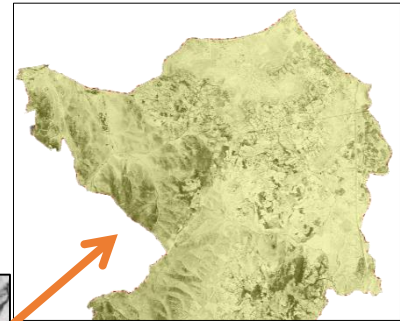
Zamanın da Karabağlara olarak geçen Emrez ve Aktepe mahalleleri yaklaşık 200 yıllık kara üzüm bağları ile kaplı olduğu bilinmektedir. Bölge halkının yetiştirilen kara üzümler ile geçimini sağlamaktadır. Var olan bağlara bakmak için bazı aileler bağ evleri ve çiftliklerde yaşamaktadır (Şekil 3.5). İlçe adını da kara üzüm bağlarından

almaktadır. [12]

Karabağlar ilçesinin 2008 yılı öncesi ve sonrasındaki değişimlerine bakıldığında kentin gelişimi ile ilgili fikir ediniyoruz. İlk olarak şekil 3.6 da görüldüğü üzere 1963 yılında İzmir il sınırlarının içerisinde değildir.

(a)

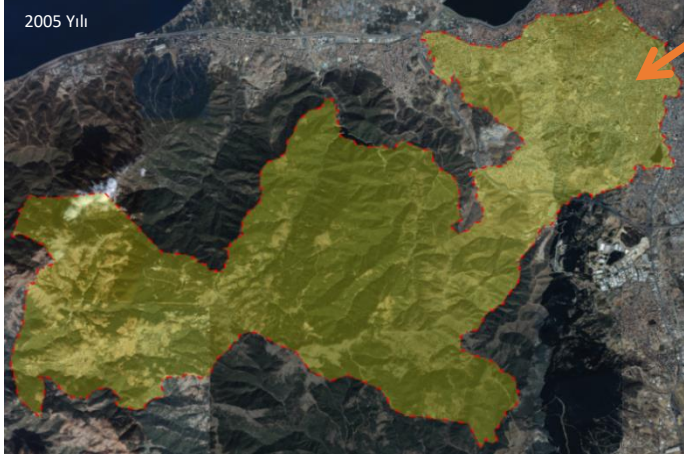

(b)

Karabağlar ilçesinin günümüzdeki sınırları içerisinde bir yerleşim bulunmamaktadır. Alan ormanlık, dağlıktır. Yapı varlığından bahsetmek mümkün değildir.

Şekil 3. 6 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 1963 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40]

2004 Yılında çıkan 5216 sayılı yasa ile valilik binası merkez sayılarak 50 km daire şeklinde genişletilmiştir (Şekil 3.7). 2005 Yılında ise, Konak ilçesine bağlı olan Karabağların sınırları artık kentleşmenin yoğunlaştığı, yerleşkelerin parça

(a)

Şekil 3. 7 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 2005 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40]

(b)

parça olduğu bir yer haline gelmiştir. Şekil 3.7-b 'e bakıldığında doğal yapının tahrip olduğunu görmekteyiz. 1998 yılında otobanın geçmesiyle tarım alanları büyük ölçüde yokmuş ve kent bu şekilde gelişmeye devam etmiştir. [13]

2008 yılında Karabağların ilçe olmasıyla beraber konutlaşma zamanla artmıştır. İlçede 2012 yılında 28514 sayılı Bakanlar Kurul kararı ile 540 hektarlık alan riskli bölgeleri belirlenmiştir. Riskli bölgelerdeki gecekondulaşmanın yoğun olduğu

(a)

Şekil 3. 8 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 2012 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40]

(b)

bölgelerdir. Gecekonduların yoğun olduğu Karabağlar ilçesinde kentsel dönüşüm alanları oluşmaya başlamıştır (Şekil 3. 8). [11]

2021 yılında kentsel dönüşüm alanlarının birçoğu tamamlanmış, gecekondulaşma belli yerlerde sınırlı kalmış ve göç iyice artmıştır. 540 hektarlık riskli bölge alanın yüzde 36,28i konutlaştırılmıştır.

(a)

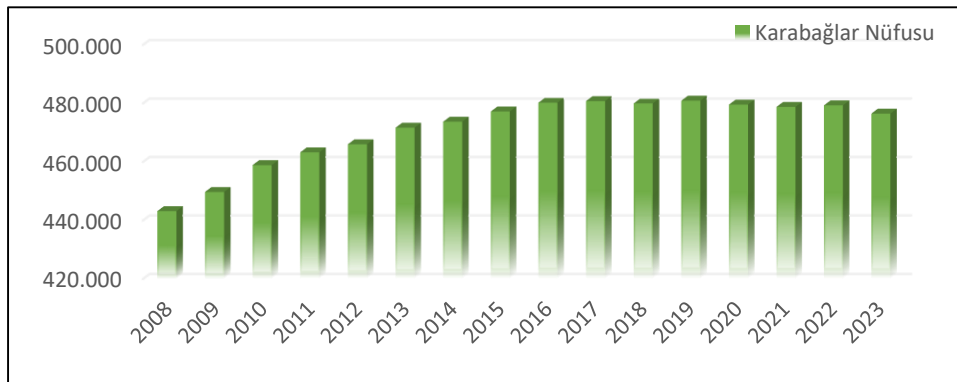
(b)

Yasal kararlar ile konutlaşmanın yanı sıra planlı ancak kaçak yapılardan mevcuttur. Yasadışı ve gecekondular konut alanları da bölgede hala vardır(Şekil 3. 9).

Şekil 3. 9 Karabağlar İlçesi Hava Fotoğrafı (a) 2021 Yılı İlçe Geneli , (b) Karabağlar İlçesinin En Yoğun Yerleşimi [40]

3.3 Karabağlar İlçesinin Nüfus Özellikleri

İzmir İli, Karabağlar ilçesinin yaklaşık nüfus sayısı, Türkiye İstatistik Kurumunun 2023 yılının değerlerine göre 476.500 kişidir. Bu oranın 234.944 kişi ile yüzde 49,31'ü erkek nüfusunu, 241.556 kişi ile yüzde 50,69'unu kadın nüfusu oluşturmaktadır. İzmir nüfusunun en büyük dilimini oluşturan iki ilçeden biridir. 2008 yılında ilçe olarak ayrılan Karabağların ilk nüfus sayımı 443.159 kişidir. Buca ilçesiyle birlikte en hızlı büyüyen ilçedir. [14]

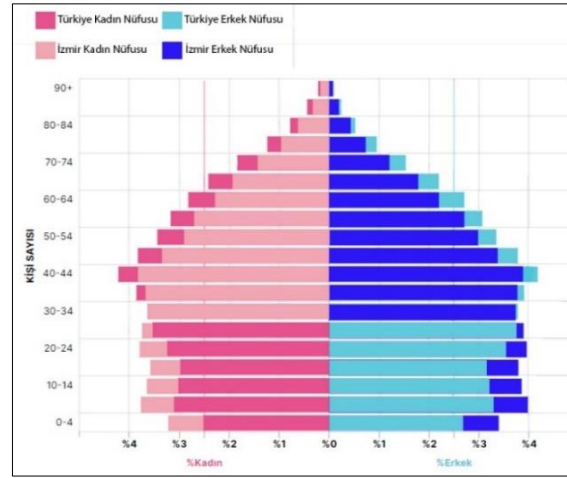

Şekil 3. 10 Karabağlar İlçesi Nüfusu Grafiği,2023 [14]

2008 ile 2017 yılları arasında düzenli olarak artış gösteren nüfus oranı 2017 yılından itibaren azalmaya başladığı Şekil 3.10⁵ de görülmektedir. Ancak bu sayımlara yabancı uyruklular katılmadan hesaplanmıştır. 2011 yılından itibaren düzenli olarak mülteci göçü olmaktadır.

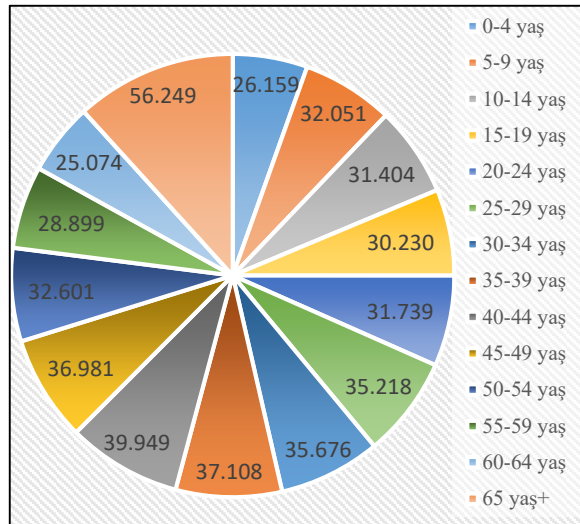
2022 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesinin yaptığı araştırmadaki verilere göre nüfusun yüzde 28,46'sı İzmir, yüzde 7,63'ü Mardin, yüzde 4,94'ü Konya, yüzde 3,73'ü Manisa, yüzde 3,42'si Erzurum, yüzde 2,66'sı Ağrı ve yüzde 45,2'si diğer iller oluşturmuştur. [15]

Türkiye ile İzmir nüfus özelliği bakımından ters orantılıdır. İzmir ilinin nüfus piramidi incelendiğinde ortalama yaş oranı 37,6 çıkmaktadır (Şekil 3.11)⁶. Karabağların ilçesinin ise yaş ortalaması 37,3'dir. Erkeklerin 36,2 iken kadınların 38,4 yaş ortalaması vardır.

Şekil 3. 11 Türkiye -İzmir Nüfus Piramidi,2022

Karabağlar ilçesi nüfus yapısı bakımından İzmir ile aynı, Türkiye ile farklılık göstermektedir. Şekil 3.12⁷'de görüldüğü üzere, 2022 yılı verilerinden edinilen bilgiler ile Karabağlar ilçesinde nüfusun yaş dağılımının, 0-14 arası yaş grubunun yüzde 18,8'ni, 16-64 arası yaş grubunun yüzde 69,9'ünü ve 65 yaş ile üstü grubunun yüzde 11'ini oluşturur.

Şekil 3. 12 Karabağlar İlçesi Yaşa Göre Nüfus Dağılımı Şeması, 2022

⁵ Nufus.com web adresinden alınan bilgiler ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır.

⁶ İzmir Büyükşehir Belediyesi- İzmir'in Rakamları bölümü, İzmir ve Türkiye Nüfus Dağılımı bilgileri ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır.

⁷ Endeksa Firmasının 2022 yılı yaşa göre nüfus dağılımı grafiğinden edinilen bilgileri ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır.

Karabağlar ilçesinde 58 adet mahalle ve 2 köy bulunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2022 yılı verileri doğrultusunda Karabağlar ilçesinin nüfusu en fazla olan yeri 24.954 kişiyle Vatan Mahallesi'dir. İlçenin en az nüfuslu yeri ise 140 kişinin yaşadığı orman köyü olan Tırazlı'dır (Tablo 3.1 ve Şekil 3. 13⁸). 476.500 kişi yaşayan Karabağlar ilçesinde 58 adet mahalleyle ortalama 8.216 kişi düşmektedir. [16]

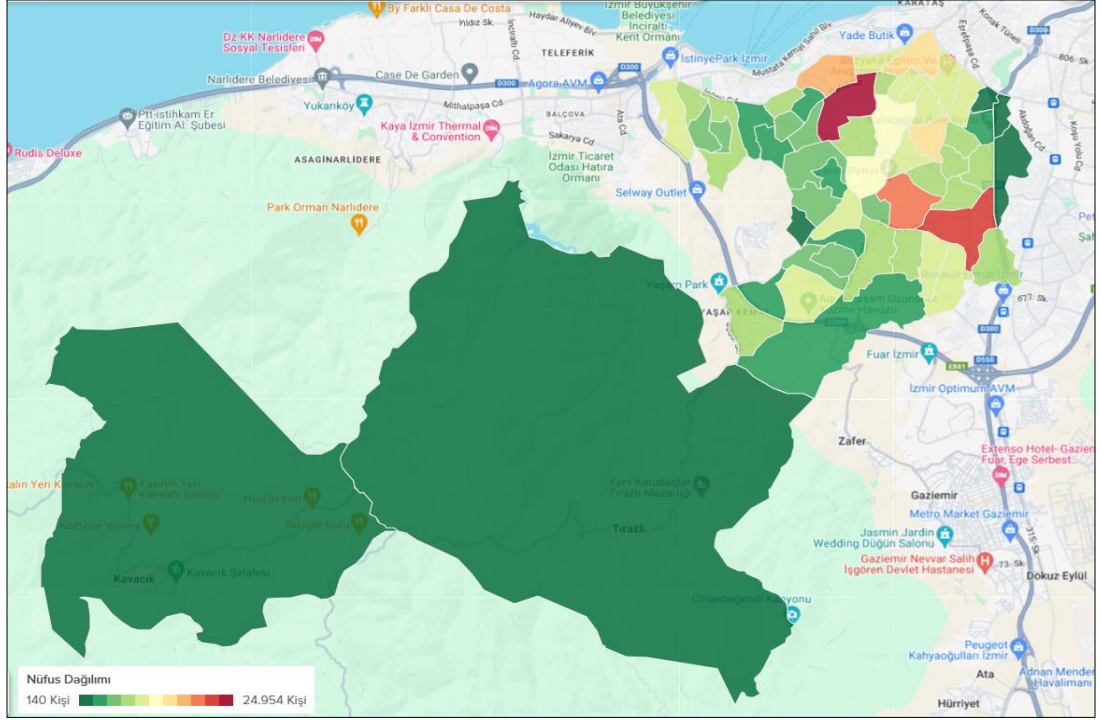
<i>Mahalleler</i>	<i>Nüfus</i>	<i>Mahalleler</i>	<i>Nüfus</i>
Vatan Mahallesi	24.954 Kişi	Yaşar Kemal Mahallesi	7.826 Kişi
Yunus Emre Mahallesi	21.851 Kişi	Barış Mahallesi	7.648 Kişi
Günaltay Mahallesi	20.164 Kişi	Karabağlar Mahallesi	7.574 Kişi
Basın Sitesi Mahallesi	15.982 Kişi	Abdi İpekçi Mahallesi	7.397 Kişi
Bozyaka Mahallesi	15.752 Kişi	Esenyalı Mahallesi	7.306 Kişi
Bahçelievler Mahallesi	14.358 Kişi	Muammer Akar Mahallesi	7.028 Kişi
Ali Fuat Cebesoy Mahallesi	12.552 Kişi	Metin Oktay Mahallesi	6.573 Kişi
Kazım Karabekir Mahallesi	12.182 Kişi	Esentepe Mahallesi	6.329 Kişi
Refet Bele Mahallesi	12.130 Kişi	Yüzbaşı Şerafettin Mahallesi	6.261 Kişi
Bahar Mahallesi	11.411 Kişi	Maliyeciler Mahallesi	5.928 Kişi
Gülyaka Mahallesi	11.358 Kişi	Salih Omurtak Mahallesi	5.922 Kişi
Çalığışu Mahallesi	11.168 Kişi	Kıbar Mahallesi	5.647 Kişi
Peker Mahallesi	11.164 Kişi	Özgür Mahallesi	5.644 Kişi
Doğanay Mahallesi	10.843 Kişi	General Kazım Özalp Mahallesi	5.096 Kişi
Yurdoğlu Mahallesi	10.794 Kişi	Limontepe Mahallesi	4.824 Kişi
İhsan Alyanak Mahallesi	10.773 Kişi	Gazi Mahallesi	4.290 Kişi
Reis Mahallesi	10.263 Kişi	Adnan Süvari Mahallesi	4.114 Kişi
Umut Mahallesi	10.123 Kişi	Cennetoğlu Mahallesi	4.057 Kişi
Sevgi Mahallesi	10.020 Kişi	Poligon Mahallesi	4.007 Kişi
Fahrettin Altay Mahallesi	9.628 Kişi	Uzundere Mahallesi	3.663 Kişi
Arap Hasan Mahallesi	9.399 Kişi	Şehitler Mahallesi	3.404 Kişi
Üçkuyular Mahallesi	9.057 Kişi	Cennetçeşme Mahallesi	3.178 Kişi
Tahsin Yazıcı Mahallesi	8.966 Kişi	Bahriye Üçok Mahallesi	2.735 Kişi
Sarıyer Mahallesi	8.743 Kişi	Ali Fuat Erden Mahallesi	2.270 Kişi
Uğur Mumcu Mahallesi	8.702 Kişi	Aşık Veysel Mahallesi	1.850 Kişi
Selvili Mahallesi	8.560 Kişi	General Asım Gündüz Mahallesi	1.718 Kişi
Aydın Mahallesi	8.324 Kişi	Kavacık Mahallesi	775 Kişi
Devrim Mahallesi	8.144 Kişi	Osman Aksüner Mahallesi	678 Kişi
Esenlik Mahallesi	8.091 Kişi	Tırazlı Mahallesi	140 Kişi

Tablo 3. 1 Karabağlar İlçesi Mahalle Nüfus Hesabı, 2022 [16]⁹

⁸ Görselde Hande Değirmenci Paça tarafından düzenleme yapılmıştır. Görselin orijinal için [15] nolu kaynağa bakınız.

⁹ Endeksa Firmasının 2022 yılı mahalleler nüfus dağılımı haritasında edinilen bilgileri ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır. Bilgilerin orijinali için [16] bakınız.

Şekil 3. 13 Karabağlar İlçesi Nüfus Dağılım Haritası, 2022 [16]

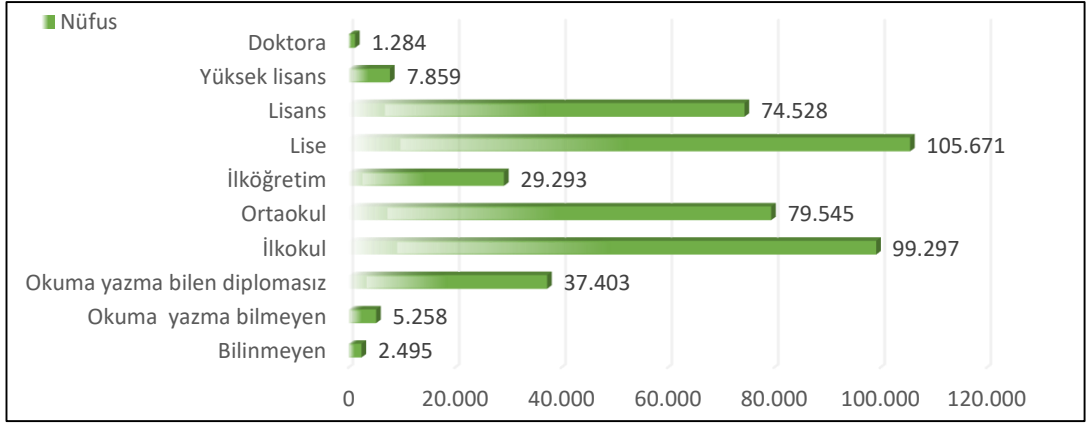
3.4 Karabağlar İlçesinin Eğitim Özellikleri

Türkiye'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı 1935 yılında yüzde 80,8 iken bu oran yıllar içinde sürekli düşme eğilimi göstererek 2022 yılında yüzde 6,2'e kadar düşmüştür. [17] 2022 yılı İzmir Büyükşehir Belediyesinin verilerine bakıldığında lise öncesi yüzde 45,1, lise yüzde 27,1 ve lise sonrası yüzde 21,6'dır. İzmir ilinde bu oranlar; diplomasız yüzde 4, lise öncesi yüzde 42,8, lise yüzde 27,9 ve lise sonrası yüzde 25,3'dür. [18]

Çalışma alanımız olan Karabağlar ilçesi, İzmir il genelindeki eğitim durumu Şekil 3.15 de görüldüğü üzere; ilkokul düzeyinde 14. Sırada, lise düzeyinde 8. Sırada, okuma yazma bilmeyenlerde 15. Sırada, diplomasız olanlarda 13. Sırada, lisans düzeyinde 18. sıradadır.

Karabağlar ilçesindeki eğitim dağılımı ise, ilköğretim yüzde 11,8, lise dengi ve meslek okulu yüzde 44,9, okuma yazma bilen diplomasız yüzde 4,6, okuma yazma bilmeyen yüzde 1,9, yükseköğretim ve sonrası yüzde 35,9 ve bilinmeyen yüzde 0,9'dir (Şekil 3.14)¹⁰. [19]

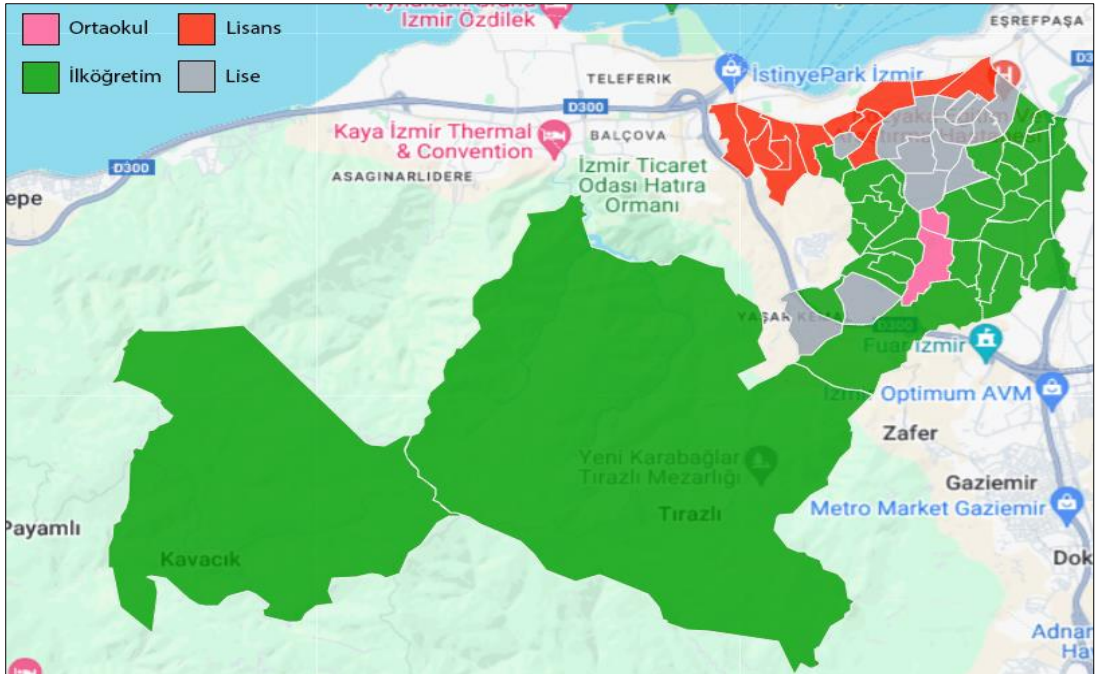
¹⁰ Endeksa Firmasının 2022 yılı eğitim düzeyim tablosundan edinilen bilgileri ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır. Bilgilerin orijinali için [16] bakınız.

Şekil 3. 14 Karabağlar İlçesi Eğitim Düzeyi Grafiği,2022 [16]

İzmir il sınırlarında 1930 adet Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul bulunmaktadır. 1930 adet okulun 135'i Karabağlar ilçesinde bulunmaktadır. [20] Mahallelerin eğitim düzeyleri incelendiğinde ortalama olarak 58 adet mahalleden, 30 adetti ilköğretim, 14 adetti lise, 12 adetti lisans ve 2 adetti ortaokul düzeyindedir (Şekil 3.15)¹¹. [16]

Kentnin gelişimde eğitim düzeyleri göze çarpmaktadır. Kent merkezine doğru bakıldığında lisans ve lise oran artmaktadır. Kırsal alana doğru ilerlendiğinde eğitim düzeyi ilköğretim ve ortaokul düzeyindedir. (Bakınız Tablo 3.2)

Şekil 3. 15 Karabağlar İlçesi, Mahalle Eğitim Düzeyi Haritası,2022

¹¹ Görselde Hande Değirmenci Paça tarafından düzenleme yapılmıştır. Görselin orijinal için [16] nolu kaynağa bakınız.

<i>Mahalleler</i>	<i>Eğitim Düzeyi</i>	<i>Mahalleler</i>	<i>Eğitim Düzeyi</i>
Vatan Mahallesi	Lise	Yaşar Kemal Mahallesi	Lise
Yunus Emre Mahallesi	İlkokul	Barış Mahallesi	İlkokul
Günaltay Mahallesi	İlkokul	Karabağlar Mahallesi	İlkokul
Basın Sitesi Mahallesi	Lisans	Abdi İpekçi Mahallesi	İlkokul
Bozyaka Mahallesi	İlkokul	Esenyalı Mahallesi	Lisans
Bahçelievler Mahallesi	Lisans	Muammer Akar Mahallesi	Lisans
Ali Fuat Cebesoy Mahallesi	Lise	Metin Oktay Mahallesi	Lise
Kazım Karabekir Mahallesi	Lise	Esentepe Mahallesi	Lisans
Refet Bele Mahallesi	Lise	Yüzbaşı Şerafettin Mahallesi	İlkokul
Bahar Mahallesi	Lise	Maliyeciler Mahallesi	Lisans
Gülyaka Mahallesi	Lise	Salih Omurtak Mahallesi	İlkokul
Çalığışu Mahallesi	İlkokul	Kibar Mahallesi	Ortaokul
Peker Mahallesi	İlkokul	Özgür Mahallesi	İlkokul
Doğanay Mahallesi	Lise	General Kazım Özalp Mahallesi	Lisans
Yurdoğlu Mahallesi	Lise	Limontepe Mahallesi	İlkokul
İhsan Alyanak Mahallesi	İlkokul	Gazi Mahallesi	İlkokul
Reis Mahallesi	Lise	Adnan Süvari Mahallesi	Lisans
Umut Mahallesi	İlkokul	Cennetoğlu Mahallesi	İlkokul
Sevgi Mahallesi	Lise	Poligon Mahallesi	Lisans
Fahrettin Altay Mahallesi	Lisans	Uzundere Mahallesi	İlkokul
Arap Hasan Mahallesi	Lisans	Şehitler Mahallesi	İlkokul
Üçkuyular Mahallesi	Lisans	Cennetçeşme Mahallesi	İlkokul
Tahsin Yazıcı Mahallesi	Lise	Bahriye Üçok Mahallesi	İlkokul
Sarıyer Mahallesi	İlkokul	Ali Fuat Erden Mahallesi	İlkokul
Uğur Mumcu Mahallesi	İlkokul	Aşık Veysel Mahallesi	İlkokul
Selvili Mahallesi	İlkokul	General Asım Gündüz Mahallesi	İlkokul
Aydın Mahallesi	İlkokul	Kavacık Mahallesi	İlkokul
Devrim Mahallesi	Ortaokul	Osman Aksüner Mahallesi	İlkokul
Esenlik Mahallesi	Lise	Tırazlı Mahallesi	İlkokul

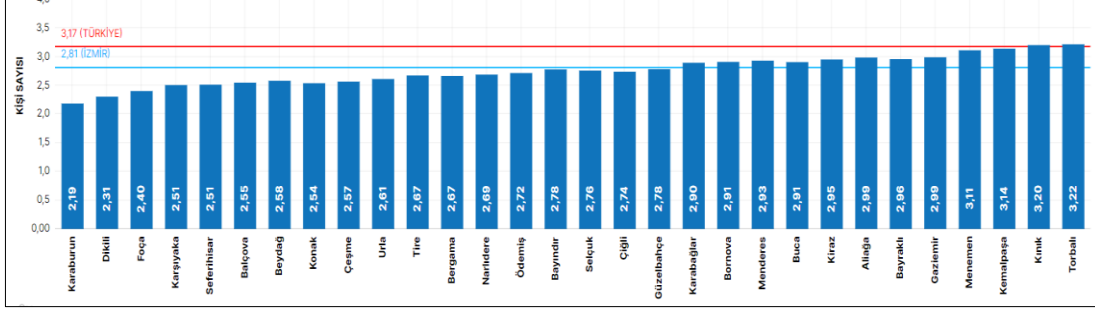
Tablo 3. 2 Karabağlar İlçesi Eğitim Düzey Tablosu, 2022 [16]¹²

3.5 Karabağlar İlçesinin Konut – Hane Özellikleri

Türkiye’de İzmir ili nüfus yoğun olarak üç büyükşehirden biridir. Hane halkı İzmir Büyükşehir Belediyesinin 2022 yılı verilerine göre, 2008 yılından 2022 yılına kadar aralıkta bakıldığında hem ülke genelinde hem İzmir genelinde bir azalma olduğu görülmektedir. Ancak nüfus oranı ile hane ortalaması ters orantılı denebilir. Bunu eğitim, iş ve maddi güçlerin gereklilikleri nedeniyle birçok yere göç olmasıyla açıklanabilmektedir.

¹² Endeksa Firmasının 2022 yılı mahalleler eğitim düzeyi haritasında edinilen bilgileri ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır. Bilgilerin orijinali için [16] bakınız.

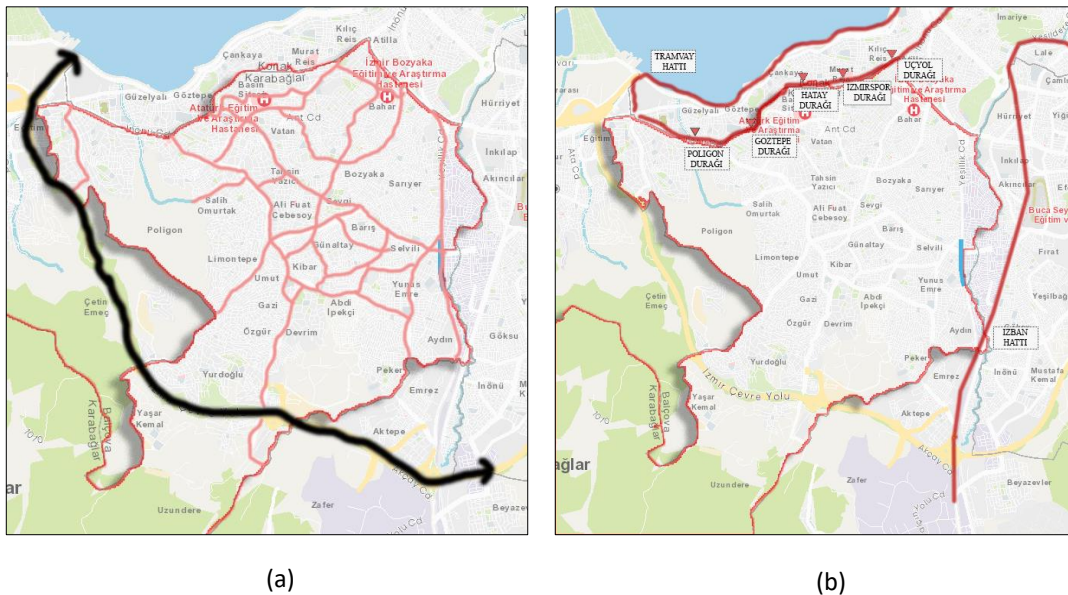
2008 yılında Türkiye’de hane halkının büyüklüğü ortalama olarak 3,97 iken İzmir ilinde 3,35 kişi olarak belirlenmiştir. 2022 yılında ise bu oran; Türkiye’de 3,17 kişi iken İzmir ilinde 2,81 kişidir (Şekil 3.16). Karabağlar ilçesi ise hane halkının büyüklüğü ortalama olarak 2,90 kişidir. İzmir ilinde 58 mahalleden, 2,90 kişilik oran ile 12. Mahalle yapmaktadır. [21]

Şekil 3. 16 İzmir İlçesinin Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü, 2022 [21]

İzmir ilinde 2022 yılı verilerine göre, 2.220.112 adet konut ve 332.537 adet özel iş yeri bulunmaktadır. Karabağlar ilçesinde ise belediyeye kayıtlı 202.943 adet konut ve 22.508 adet özel iş yeri vardır. Karabağlar ilçesi, İzmir ilinde en yoğun konut sayısına sahip Buca ilçesinden sonra 2. ilçedir. Özel iş yeri olarak ise 4. Sıradadır. [22] Karabağlar ilçesine bağlı mahaller arasında nüfusu en yoğun olan Vatan Mahallesi, İzmir ilinde 11.546 adet konut sayısı ile 15. Mahallesi olup 713 adet özel iş yeri ile 13. mahalledir. [23]

3.6 Karabağlar İlçesinin Ulaşımı

Şekil 3. 17 Karabağlar İlçesi Akısları Haritaları, (a) Toplu Taşıma Akısları, (b) Ulaşım Ana Akıslar

Karabağlar ilçesi, kentin güney çıkış aksında yer alır. İlçeyi çevreleyen İnönü Caddesi, İzmir Çevre Yolu ve Yeşillik Caddesi ilçeye ulaşım sağlamaktadır. Karabağlar ilçesine havayolu ulaşım, 29 km mesafe olan Gaziemir ilçesindeki Adnan Menderes Havalimanı ile sağlanmaktadır. [24]

Karabağlar ilçesi ulaşım açısından önemli bir konumdadır. Güney çıkış aksında Yeşillik Caddesi, Konak tüneli ve İzmir'in merkezi olarak geçen Konak Meydanına ulaşımı kolaylaştırır. Olimpiyat Köyü ve Limontepe bağlantılarıyla İzmir Çevre Yoluna direk ulaşım sağlanmaktadır (Şekil 3.17)¹³. İlçenin batısındaki Tekke Dağı, Tırazlı ve Kavacık Mahallelerine ulaşım bağlantısını zayıflatır.

İlçesinin kuzeyindeki İnönü Caddesinde bulunan metre hattının, Poligon, Göztepe, Hatay, İzmirspor, Üçyol istasyonları ilçe sınırlarındadır. 27 kilometre uzunluğundaki metro hattının 3,3 kilometresi ilçe sınırlarındadır. İzmir ilinin banliyö sistemi ile ulaşım sağlayan İZBAN hafif raylı sistemin bir kısmı Karabağlar ilçesine bağlı Aydın Mahallesinden geçmektedir ancak istasyon bulunmamaktadır. Bu durum bölge halkının toplu ulaşımın kullanımı açısından olumsuz bir etkendir. [25]

3.7 Karabağlar İlçesinin Riskli Bölgeleri

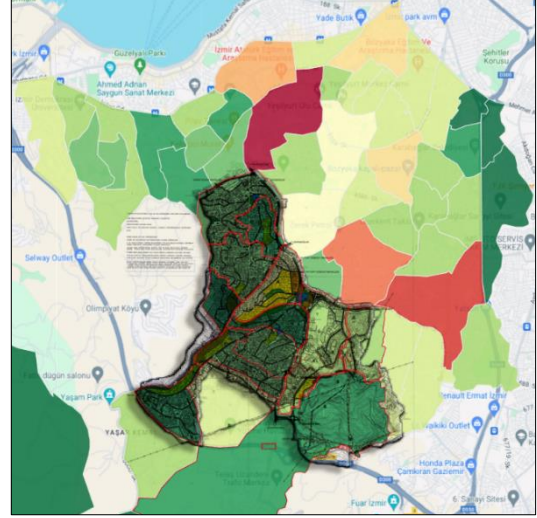
İzmir ilinde 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında 918.16 hektarlık Riskli Alan ilan edilmiş, 8 adet yer bulunmaktadır. Bu alanlar Bayraklı, Buca, Karabağlar, Karşıyaka, Kemalpaşa, Menemen ve Narlıdere ilçelerindedir (Şekil 3.18). [26]

Şekil 3. 18 İzmir İli Riskli Alanlar Haritası [26]

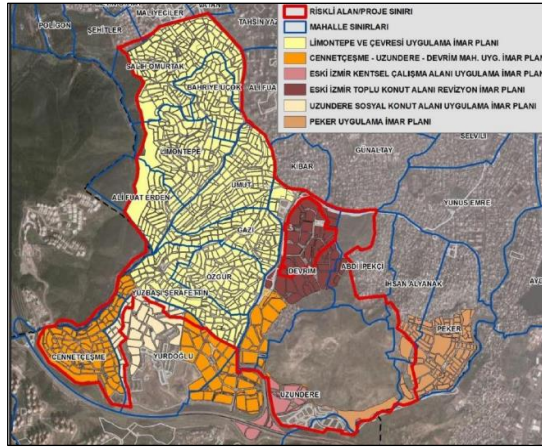
¹³ Görselde Hande Değirmenci Paça tarafından düzenleme yapılmıştır. Görselin orijinal için [40] nolu kaynağa bakınız.

Karabağlar ilçesinde 6306 sayılı Kanun kapsamında 2012/4048 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ‘ Riski Alan’ ilan edilmiştir. 31.12.2012 tarih ve 28514 sayılı Resmi Gazete ’de yayınlanmıştır. Belirlenen riskli alan 540 hektar olup ilçe içindeki 15 mahalleyi kapsamaktadır. Cennetçeşme, Salih Omurtak, Bahriye Üçok, Limontepe, Ali Fuat Erden, Umut, Gazi, Özgür, Devrim, Yüzbaşı Şerafettin mahallerinin tamamını, Yurtoğlu, Abdi İpekçi, İhsan Alyanak, Uzundere ve Peker mahallerin ise bir bölümünü içine alır. Riskli kabul edilen alanın 101 hektarlık kısmı için öncelik verilmiştir. Riskli alanın kuzey ve güney yönlerinde yapılaşmış alanlar, güneyinde İzmir – Çeşme Otopanı, batısında ise orman alanı bulunmaktadır. Şekil 3.19¹⁴,de görülen riskli alanda 97.182 kişilik nüfusu etkilemektedir. [7] (Bakınız Tablo 3.2)

Şekil 3. 19 Karabağlar İlçesi 540 Hektar Riski Alan Haritası

2013 yılında, Bakanlığın yapmış olduğu arazi tespitlerine göre; 540 hektarlık riskli alanın 195,38hektarı yani yüzde 36,28’i konut mevcuttur. Var olan konutlar ise

Şekil 3. 20 Riskli Alan İlanı Öncesi Mevcut İmar Planı,2012 [44]

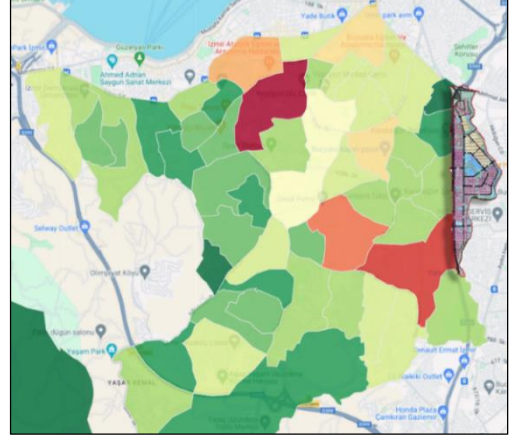
kentsel dönüşüm alanları hariç, çoğunlukla 2 ve 3 katlı olup 4 – 5 kata olan yerlerde vardır. 159 hektarlık bölümü hiç yapılaşmamıştır. Bu bölge içinde ise 59 hektarlık alan jeolojik açıdan tehlikeli bölgedir. 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planında 147 hektarlık alının ise jeolojik sakıncalı alan olarak tanımlanmıştır (Şekil 3. 20).

[11]

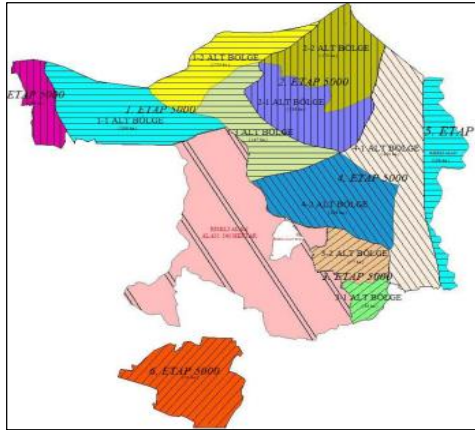
¹⁴ T.C Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2023/36 İmar Planı Duyurusu; 1/5000 Nazım İmar Planı L18A12B-L18A12C-L18A13A-L18A13D paftaları birleştirilip, iki boyutlu kent rehberinden alınan harita üzerine bindirilerek Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır.

Riskli alanın birinci sırada arazi kullanımını konutlar oluşturmakta, ikinci kullanımını ise doğal arazi niteliği taşıyan alanlar oluşturmaktadır. Heyelan tehlikesi nedeniyle yapılaşma olmamıştır.

Karabağlar – Buca Riskli Alan ise 6306 sayılı kanun kapsamında 25.07.2013 tarih ve 28718 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanmıştır. Belirlenen Riskli alan 191 hektardır. 191 hektarın, 106 hektarlık alanı Karabağlar ilçe sınırlarında, 85 hektarı Buca ilçesi sınırlarındadır. 5 tane mahalleyi kapsamaktadır. Bunlar Karabağlar ilçesini bağlı Âşık Veysel, Aydın, Bozyaka, Osman Aksüner mahalleleri ve Buca ilçesine bağlı Seyhan Mahallesi'dir (Şekil 3.21)¹⁵. [27]

Şekil 3. 21 Karabağlar İlçesi 191 Hektar Riski Alan Haritası

Şekil 3. 22 Karabağlar Revizyon İmar Planı Etaplama Sınırları [45] 25.07.2013 gün ve 28718 sayılı Resmi Gazete 'de ilan edilmiştir. Çevre Şehircilik Bakanlığı ile ilçe belediye arasında 19.04.2017 tarihinde yapılan toplantıda; bölgenin ağırlıklı olarak iş yeri olması gerekliliği ve uygulamanın zor olması nedeniyle "kentsel dönüşüm modelleri" yerine imar planı revizyonu ile çözülmesi uygun görülmüştür. Böylelikle ilçede revizyon imar planı hazırlanmış ve etaplara bölünmüştür. Karabağlar – Buca Risk Alanı 5. Etaptır (Şekil 3.22). [27]

Riskli alanın kuzeyinde Nato Tesisleri ve Adalet Bakanlığı Çocuk Islah Evi, doğusunda İzmir-Aydın-Denizli demiryolu, batısında Yeşillik Caddesi (İzmir-Aydın Karayolu) bulunmaktadır. Şekil 3.21 de görülen riskli alanda 29.902 kişilik nüfus etkilenmektedir. (Bakınız Tablo 2 ve Seyhan Mahallesi 2.605 kişi) 191 hektar olan risk alanın, Karabağlar ilçe sınırlarındaki 106

hektarlık kısmın planlanma çalışmaları 25.07.2013 gün ve 28718 sayılı Resmi Gazete 'de ilan edilmiştir. Çevre Şehircilik Bakanlığı ile ilçe belediye arasında 19.04.2017 tarihinde yapılan toplantıda; bölgenin ağırlıklı olarak iş yeri olması gerekliliği ve uygulamanın zor olması nedeniyle "kentsel dönüşüm modelleri" yerine imar planı revizyonu ile çözülmesi uygun görülmüştür. Böylelikle ilçede revizyon imar planı hazırlanmış ve etaplara bölünmüştür. Karabağlar – Buca Risk Alanı 5. Etaptır (Şekil 3.22). [27]

¹⁵ T.C Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022/41 İmar Planı Duyurusu; 1 /5000 Nazım İmar Planı L18S13CVE L18A13B paftaları birleştirilip, iki boyutlu kent rehberinden alınan harita üzerine bindirilerek Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır.

3.8 Karabağlar İlçesinin Kentsel Dönüşüm Alanları

İzmir İlinde; 918,2 hektarlık alan 6306 sayılı Kanun kapsamında, 305,47 hektarlık alan ise 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında toplam 1223,67 hektarlık alan “Riskli Alan / Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı” olarak ilan edilmiştir. Bu alanların 248 hektarlık kısmı kentsel dönüşüm alanları, 46 hektarı Afete maruz alanlar geri kalan; 929,67 hektarlık alanı Riskli Alandır. (Bakınız Tablo 3.3) [28]

<i>İlçeler</i>	<i>Mahalleler</i>	<i>Kapladığı Alan</i>
Çiğli	Güzeltepe Mahallesi	21 Hektar
Konak	Ballıkuyu Mahallesi, Kosova Mahallesi, Kocakapı Mahallesi, Yeşildere Mahallesi, Akarcalı Mahallesi	48 Hektar
Gaziemir	Aktepe Mahallesi Emrez Mahallesi	122 Hektar
Konak	Ege Mahallesi	7 Hektar
Karşıyaka	Örnekköy Mahallesi	18 Hektar
Karabağlar	Uzundere Mahallesi Yurtoğlu Mahallesi	32 Hektar

Tablo 3. 3 İzmir İli Kentsel Dönüşüm Yapılan Alanların Tablosu, 2024¹⁶ [29]

Karabağlar ilçesinde toplam 678 hektar alan “Riskli Alan / Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı” nitindedir. Bunun 32 hektarı kentsel dönüşüm alanı geri kalan; 646 hektarı riskli alandır. İki mahalleyi kapsayan kentsel dönüşüm alanının büyüklüğü 09.09.2012 tarih ve 28406 sayılı Resmi Gazetede “Kentsel Dönüşüm/Gelişim Alanı” olarak ilan edilmiştir. [30]

Riski alan ilan edilen 646 hektarlık alanın, 101 hektarında nazım ve uygulama imar planı revizyon çalışması konu olan sınırlar; Cennetçeşme, Salih Omurtak, Bahriye Üçok, Limontep, Ali Fuat Erden, Umut, Gazi, Özgür, Devrim, Yüzbaşı Şerafettin mahallerini tamamen kapsamakta, Yurtoğlu, Abdi İpekçi, İhsan Alyanak, Uzundere ve Peker mahallelerini de kısmıdır. [31]

¹⁶ İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kentsel Dönüşüm Dairesi Başkanlığının hazırladığı Kentsel Dönüşüm Gelişim ve Yenileme Projeleri çalışmadan edinilen bilgileri ile Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır.

Dönüşüm alanında 497 yapı, 1170 bağımsız birim imar planına aykırı yapılmıştır. Ve yaklaşık 8 bin kişilik bir nüfusa sahiptir. Yürürlükteki "Cennetçeşme – Uzundere - Devrim Mahalleleri 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planı ve Plan Kararları" göz önüne alınarak projeler hazırlanmıştır. [30]

Şekil 3. 23 Karabağlar İlçesi, Uzundere Mahallesi Kentsel Dönüşüm Etapları [29]

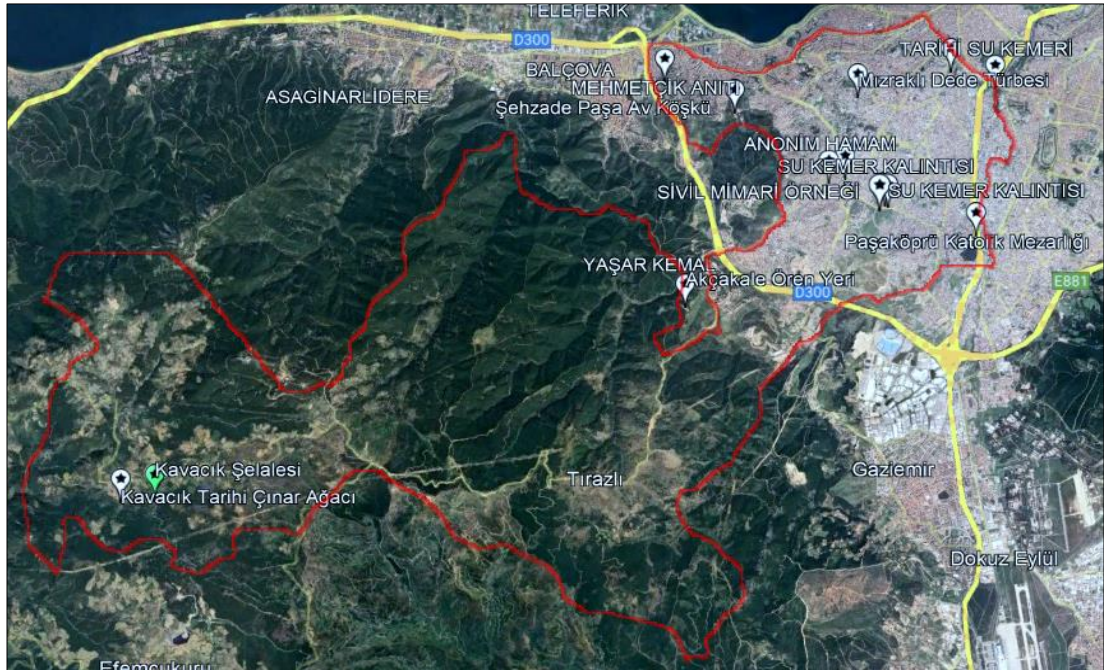
İzmir Büyükşehir Belediyesinin 14.06.2013 tarih 05.860 sayılı meclis kararı ile 'Uzundere Kentsel Dönüşüm Projesi Uygulama Esasları' belirlenmiştir. Yerinde dönüşüm ve uzlaşma yöntemi ile yüzde 100 uzlaşa sağlanıp "Kat Karşılığı Anahtar Teslimi İnşaat Yapım İşii" ihaleleri yapılmıştır. [29]

Türkiye'de ilk olarak kamusal alanda altyapı hatlarının altyapı kurumları ile koordineli şekilde çalışıp tek bir Galeride toplanması işinde uygulama projeleri hazırlanmıştır. 1. ve 2. etabında inşaatlar tamamlanarak anahtar teslimi gerçekleştirilmiştir. 3. etabının yapımını ise İzmir Büyükşehir Belediyesi kendi iştiraki olan İz-Beton firmasına protokol ile devretmeyi ve kentsel dönüşüm alanında proje sürecini tamamlamayı planlamaktadır (Şekil 3.23). [30]

4 Bölüm

Karabağlar İlçesindeki Doğal ve Kültürel Varlıkların Analizi

İzmir iline bağlı olan Karabağlar ilçesinin genel özelliklerini inceledikten sonra doğal ve kültürel varlıkları harita üzerinde gösterilmiştir (Şekil 4-1)¹⁷. Bu varlıkların analizleri tablo ile incelenmiştir.

Şekil 4. 1 Karabağlar İlçesi, Doğal ve Kültürel Varlıklar Haritası [54]

4.1 Karabağlar İlçesi Doğal Varlıkların Analizi

İlçe doğal varlıklar bakımından zengin bir alan değildir. Kent gelişirken 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planında ormanlık ve dağlık olan bölgelere doğru kaymış ve doğal varlık olarak nitelendirilen öğeler yok olmuş, korunmamıştır. İlçenin en zengin olduğu doğal varlık derelerdir. Doğal güzellik olan Kavacık Köyünde ise Kavacık Şelalesi mevcuttur.

¹⁷ Görsele Hande Değirmenci Paça tarafından düzenleme yapılmıştır. Görselin orijinal için [54] nolu kaynağa bakınız.

4.1.1 Dereler

Varlık Adı:	Yarıklıpınar Deresi - Koma Deresi - Poligon Deresi - Kızılcapınar Deresi - Melez Çayı -Kolları (Çitlembik Deresi - Uzundere - Çamlık Dere)
Adres:	18
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Yarıklıpınar deresi, Koma deresi ve Kızılcapınar Dereleri, Balçova İlçe Deresinin uzantılarıdır.6204m uzunluğundaki dere, Balçova yerleşkesindeki 1100m uzunluğundaki kısmı ıslah edilmiş olsa da bu dereler aktif durumdadır. Bir kısmı Balçova barajına dökülmektedirler (Şekil 4.2.e,Şekil4.2.d). • Poligon deresi 2683m uzunluğundaki derenin konutlaşmanın olduğu kısımda 1450m uzunluğundaki alanı ıslah edilmiştir (Şekil 4.2.a). • Melez deresinin 7920m uzunluğu bulunmaktadır. Bunun yaklaşık 3500m uzunluğu Karabağlarda bulunmaktadır ve Melez çayının 4520m kısmının ıslah çalışması yapılmıştır. Uzundere 2230m uzunluğundadır. Melez çayının bir koludur. 2125m uzunluğu ıslah çalışması yapılmıştır. Çitlembik deresi 5300m uzunluğundadır. 4495m uzunluğundaki alan ıslah edilmiştir (Şekil 4.2.b, Şekil 4.2.c).
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Karabağlar ilçesinin içerisinde denize dökülen birçok dere ve dere kolları mevcuttur. Bu derelerin birçoğu kentleşmenin içinde kalmış olduğundan zaman içerisinde dere yatakları ıslah edilmiştir. Islah edilen dere yataklarında sıklıkla taşkınlar yaşanmaktadır. Kentlerin gelişimi ve derelerin kapasitesi göz arda edilerek yapılan ıslah çalışmaları hem kentte afetlere neden olmakta, hem de doğal varlık olan derelerin zarara uğramasına neden olmaktadır.

Tablo 4. 1 Derelerin Doğal Varlık Analiz Tablosu¹⁹

¹⁸ Görselde Hande Değirmenci Paça tarafından düzenleme yapılmıştır. Görselin orijinal için [40] nolu kaynağa bakınız.

¹⁹ Tablo 4.1, Hande Değirmenci Paça tarafından [46] nolu kaynaktan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(b)

(c)

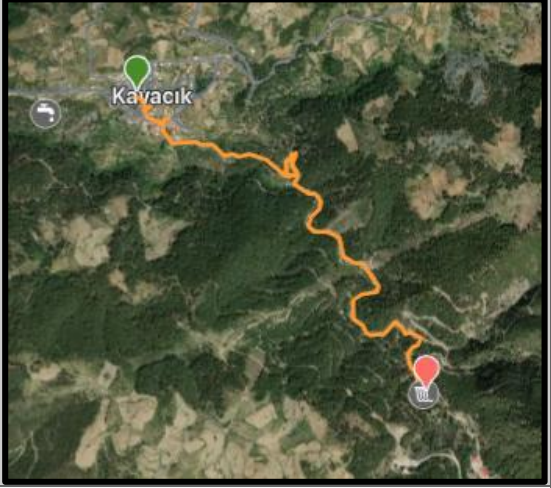
(d)

(e)

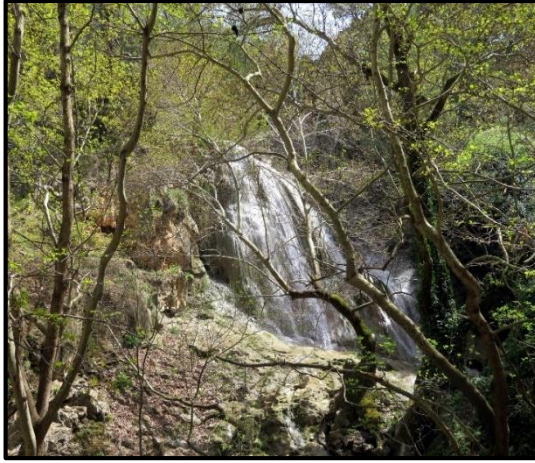
Şekil 4. 2 Karabağlarda Bulunan Dereler, (a) Poligon Deresi [47], (b) Çitlembik Deresi [48], (c) Uzundere [49], (d) Kızılcapınar Deresi [51], (e) Koma Deresi ile Yarıklıpınar Deresinin Döküldüğü Baraj [50]

4.1.2 Kavacık Şelalesi

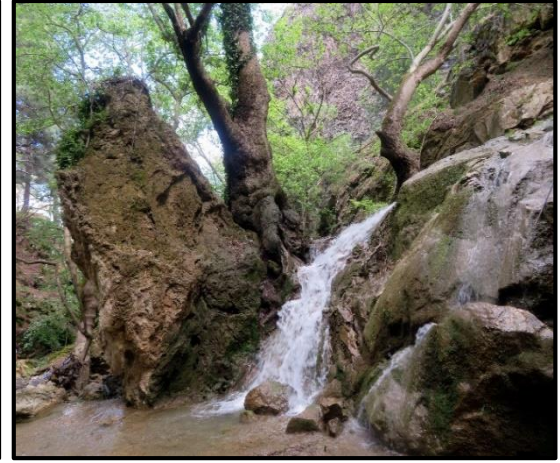
Varlık Adı:	Kavacık Şelalesi
Adres:	Kavacık,8X58+XQ,35130 Karabağlar/İzmir * Şelale, Efemçukuru ile Kavacık arasında bulunuyor.
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Kavacık Şelalesi, Efemçukuru (Menderes) ile Kavacık (Karabağlar) arasındaki 'TÜPRAG Altın Madeni' sahasına çok yakın bir yerde bulunuyor. • Şelale, altın madeninin çıkarıldığı yerden gelen dere üzerinde oluşmuş. • 25-30 metre yüksekliğinden dökülmektedir. • Şelale iki parçaya ayrılmaktadır. Küçük Kavacık ve Büyük Kavacık olarak adlandırılmıştır (Şekil 4.3). • Şelale arasında kalan bölgede bitki örtüsü bakımından oldukça zengindir.
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Şelale iki ayrı parça olarak günümüze korunmuş şekilde gelmiştir. • Bölgeye doğa yürüyüşleri düzenlenmektedir. İki şelale arasındaki doğal bitki örtüsünde çok çeşitli, kentlerde göremeyeceğimiz türde bitkilerin varlığı görülmektedir. (Şekil 4.4)

Tablo 4. 2 Kavacık Şelalesi Doğal Varlık Analiz Tablosu²⁰

²⁰ Tablo 4.2, Hande Değirmenci Paça tarafından [53] ve [52] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

Şekil 4. 3 İki Farklı Kavacık Şelalesi, (a) Büyük Kavacık Şelalesi , (b) Küçük Kavacık Şelalesi [53]

(a)

(b)

(c)

(d)

Şekil 4. 4 Kavacık Şelaleleri Arasındaki Bitki Örtüsünden Örnekler (a) *Asplenium ceterach* (Dalak Otu), (b) *Ajuga reptans* (Mayasıl Otu), (c) *Alkanna tinctoria*, (d) *Sambucus nigra* [52]

4.2 Karabağlar İlçesi Kültürel Varlıkların Analizi

Karabağlar ilçesi, doğal varlıkların yanı sıra kültürel varlıklar açısından zengindir. İlçede kültürel taşınmaz varlık olarak 2 adet anıt, 4 adet dini mimari, 1 adet askeri mimari, 2 adet tarihi mimari, 3 adet de sivil mimari örneği bulunmaktadır.

4.2.1 Yıkık Camii

Varlık Adı:	Yıkık Camii
Adres:	Eski İzmir Caddesi, Bozyaka Mahallesi 39650 Ada / 1 Parsel Karabağlar/İzmir
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Vakıflar genel müdürlüğünün araştırmasına göre; • 14-15. Yüzyıllara ait bir eser olduğu bilinmektedir. • Yaklaşık 600 yıllık geçmişe sahip • Kare yapılı ahşap tavana sahip kutsal bir alan olan caminin kuzeybatısında minare olduğu anlaşılmaktadır. • İnşaatında kaba yonu taş, moloz taş ve devşirme blokların kullanıldığı, minarenin pabuç kısmı ile gövdesinin tuğla ile örüldüğü anlaşılmıştır. • Tescil Tarihi: 19.06.1981
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Günümüze doğu duvarının bir bölümü ile minare kürsüsü ulaşmaktadır (Şekil 4.5.a ve Şekil 4.5.b). • Kuzey duvarı tamamı yıkılmıştır. Güney ve batı duvarları temelini izleri görünmektedir (Şekil 4.5.d, Şekil 4.5.e).

Tablo 4. 3 Yıkık Camii Kültürel Varlık Analiz Tablosu²¹

²¹ Tablo 4.3, Hande Değirmenci Paça tarafından [56], [57] ve [55] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

(d)

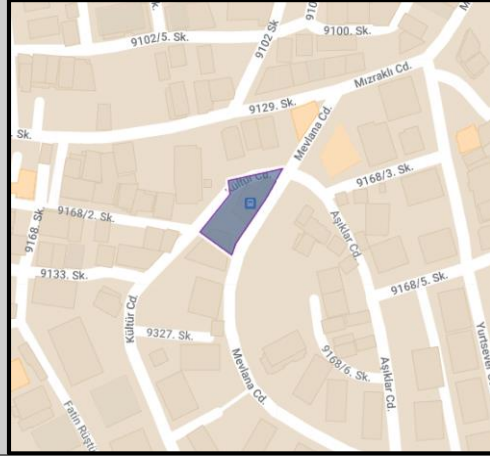
Şekil 4. 5 Yıkık Cami (a) Minare Kürsüsü, (b) Doğu Duvarı, (c) Kalıntılar, (d)

Temel İzleri [56], [57]

4.2.2 Mızraklı Dede Türbesi

Varlık Adı:	Mızraklı Dede Türbesi
Adres:	Tahsin Yazıcı Mahallesi, Kültür Caddesi, 13326 Ada, 1 Parsel Karabağlar / İzmir
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Giriş açıklığı üzerindeki 1320/1904 tarihli mermer kitabesine göre Kamil Paşa Hazretlerinin Haremi tarafından yaptırılmıştır. • Dikdörtgen planlı, kırma, kiremit çatılı bir mescidin bahçesinde türbe bulunmaktadır. Eski mescidin 1909 yılında üzerine ilave yapılmıştır. Aynı yılda kapsamlı bir yenilemeye yapılmıştır (Şekil 4.6). • Kurulduğu zaman dilimi bilinmemektedir. • 1919 tarihli vakfiyeye göre Mızraklı Dede Türbesi'nin civarındaki arazi, Bektaşî babası Ali Ulvi Baba tarafından satın alınmış ve resmi olarak Balpınar Bektaşî Tekkesi ve Mızraklı Dede Dergâh-ı Şerifi" olarak bilinmeye başlamıştır.
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Mescit, 2011 yılındaki çalışmalar sırasında eski mescit üzerine yapılan ilavelerle günümüze kadar gelmiştir. • Özgün yapıdan günümüze yalnızca dikdörtgen formlu giriş açıklığı ve inşa kitabesi ulaşmıştır. • Küçük bir bahçe içerisinde yer alan Mızraklı Dede Mescidi'nin güneyinde Balpınarı Bektaşî Tekkesi Postnişin'i Ruhi Bey Baba'ya ve İzmir Askeri Hastanesi Eski Başeczacı Kolağası Ali Haydar Bey'e ait iki mezar bulunmaktadır.

Tablo 4. 4 Mızraklı Dede Türbesi Kültürel Varlık Tablosu²²

²² Tablo 4.4, Hande Değirmenci Paça tarafından [58], [59] ve [60] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

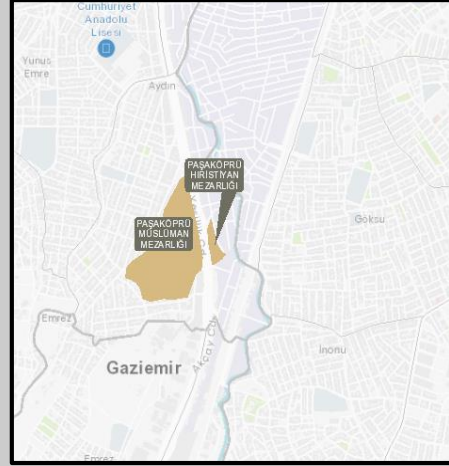

(d)

Şekil 4. 6 Mızraklı Dede Türbe ve (d) Mızraklı Dede Mescidi [59]

4.2.3 Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı

Varlık Adı:	Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı
Adres:	Aydın Mahallesi Yeşillik Caddesi, 35130 49 Ada, 699 – 701 Parsel Karabağlar/İzmir
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Mezarlık 1955 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne kayıtlı hale gelmiştir. Toplam alanı 65.843m²'dir. • Çoğunlukla Hristiyan mezarlıkları, Müslüman mezarlıklarının yakında olmaktadır. Bu mezarlık ise Paşaköprü Müslüman mezarlığının karşısındadır. • 18. Yüzyıldan kalan mezar taşları bulunmaktadır. Tapu kayıtlarında tarihi eser niteliği taşıyan taşınmaz nitelikte varlıktan bahsedilmektedir. 13.01.1992 yılında 242 taşınmaz nitelikte tarihi esere tescillenmiştir (Şekil 4.7.a). • Mezar taşlarından edinilen bilgilere göre Bulgar, Alman, İngiliz, Fransız, İtalyan, Danimarkalı, ABD'li ve Türk gibi farklı uluslardan kişilere ait mezarlar vardır. • Yaklaşık 1600 adet mezarlık bulunmaktadır ve bazı mezarlıklar mahzen şeklindedir (Şekil 4.7.b, Şekil 4.7.c).
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Güncel olarak kullanılmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlıdır (Şekil 4.7.d). • Gömü için hala alan mevcuttur. • Taşınmaz varlık niteliğinde kazanan eserler gereği korunma statüsündedir.

Tablo 4. 5 Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı Kültürel Varlık Tablosu²³

²³ Tablo 4.5, Hande Değirmenci Paça tarafından [61] ve [62] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

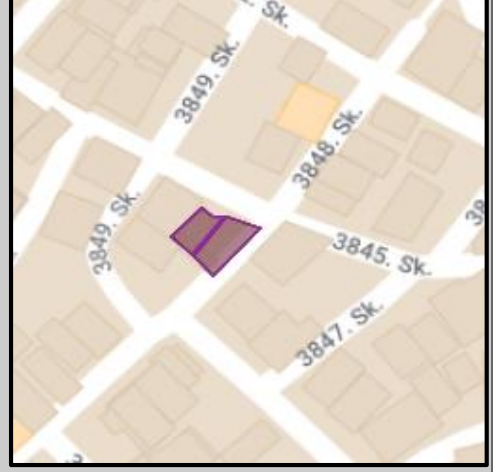

(d)

Şekil 4. 7 Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı (a) Mezar Taşı, (b) Mahzen Mezarlıklar, (c) Mezarlık Yolu, (d) Hristiyan Mezarlığı Dışardan Görünüşü [63], [64]

4.2.4 Anonim Hamam

Varlık Adı:	Anonim Hamam
Adres:	Bozyaka Mahallesi 3845 -3848 Sokaklarının Kesiştiği nokta 3462 Ada 282-283 Parsel Karabağlar/İzmir
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • 15-16. Yüzyıllara ait bir eser olduğu tahmin edilmektedir. • Hamamın bir bölümü olan ılıkılık mekânındaki mimari izlerinden hareketle enine dikdörtgen planlı ve tonozlu bir mekân olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.8.b, Şekil 4.8.e). • Sıcaklık mekânında kubbeyle örtülü iki halvet bulunduğu tespit edilmiştir. • İnşaatında moloz taş ve kaba yonu kullanılmıştır (Şekil 4.8.a, Şekil 4.8.c, Şekil 4.8.d). • Tescil Tarihi: 27.10.2020
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Yıkık Caminin yaklaşık 300m güneybatında yer almaktadır. İki alanın varlığı, bölgede küçük ölçekli bir yerleşkenin varlığına işaret eder. • Hamamın bölümlerinden olan soyunmalık mekân günümüze ulaşmamıştır. • Su deposuna ait ocağın kemerleri görülmektedir. Yapının örtü sistemi günümüze gelmemiştir. • Alan şahıs mülküdür.

Tablo 4. 6 Anonim Hamam Kültürel Varlık Analiz Tablosu²⁴

²⁴ Tablo 4.6, Hande Değirmenci Paça tarafından [66], [65] ve [67] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

(e)

(d)

Şekil 4. 8 Anonim Hamam Bölmeleri ve Dışardan Görüntüleri

4.2.5 Tarihi Su Kemer Kalıntısı

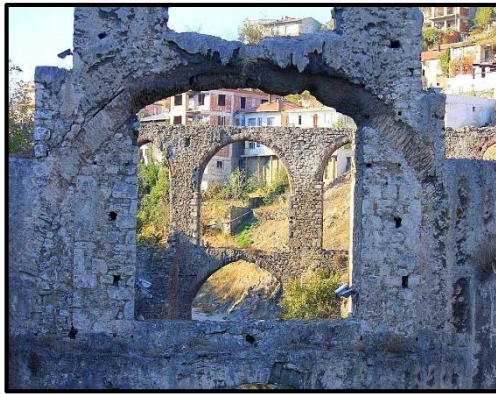
Varlık Adı:	Tarihi Su Kemer Kalıntısı
Adres:	<ul style="list-style-type: none"> • Karabağlar, Osman Aksüner (Bozyaka) Mahallesi 30115Ada, 11 Parsel • Buca, İnkılap (Kızılçullu) Mahallesi, 7771 Ada, 1 Parsel. • <u>İki su kemeri arka arkaya olup biri Buca ilçe sınırlarında diğeri ise Karabağlar ilçe sınırındadır.</u>
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Geçmişteki adı ‘Paradiso’ ve ‘ Kızılçullu’ olan iki su kemeri Melez Çayı üzerinde olan ve Kervanköprü adında bir kervandan kalan son kalıntılardır (Şekil 4.9.a, Şekil 4.9.c). • M.Ö 133 ile M.S 395 yılları arasında Romalıların döneminde su akışını sağlamak için yapılmış olan su kemeri o dönemde ‘ Akvadük Kemerleri’ olarak bilinmektedir (Şekil 4.9.d). • Su Kemerini besleyen birçok küçük kanalın varlığından bahsedilmektedir. • Romalılar tarafından inşa edilen su kemerlerinde kesme taş, moloz taş ve tuğla kullanılmış olup tonlarca yumurta akı ile birleştirilmiştir. • Su kaynağından 60 m yükseklikte çok katlı bir kapıdır. Yer yer yükseltilere göre yapı 3 katta kadar çıkmaktadır. 14 kemerli olması en etkileyici özelliklerindedir (Şekil 4.10.b). Tescil Tarihi: 15.08.1991
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Kuzeybatı ve Güneydoğu aksında günümüze kadar yıpranmış olmasına rağmen iyi korunmuş su kemerleridir (Şekil 4.10.c, Şekil 4.10.d). • Kent dokusunun arasında kaybolmuş ve çok fazla tahribe uğramış bir yapı olarak günümüze kadar gelmiştir. Ancak görmesi gereken değeri görmemektedir (Şekil 4.10.a, Şekil 4.10.b).

Tablo 4. 7 Tarihi Su Kemer Kalıntısı Kültürel Varlık Analiz Tablosu²⁵

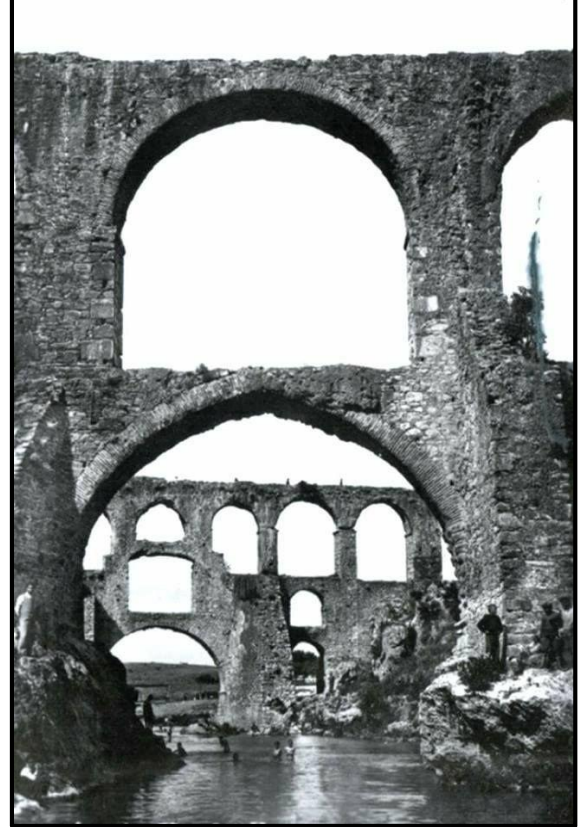
²⁵ Tablo 4.7, Hande Değirmenci Paça tarafından [68], [70], [69], [72] ve [71] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

(d)

Şekil 4. 9 Tarihi Su Kemerleri (a) İki Su Kemerinin Çevresinde Yerleşke Olmadan Önceki Hali , (b) Su Kemerlerinin Güncel Hali, (c) Melez Çayı ve Su Kemerleri, (d) Smyrne Adında Kalan Bir Kartpostal [67], [63]

(a)

(b)

(c)

(d)

Şekil 4. 10 Tarihi Su Kemerleri (a) Kemerlerin Aşınmadan Oluşan Güncel Durumu , (b) Su Kemerlerinin Su Taşıma Bölümü, (c) Su Kemer Kalıntısını Güncel Görüntüsü, (d) Su Kemer Kalıntısını Güncel Görüntüsü [73], [69], [72]

4.2.6 Akçakaya Kalesi

Varlık Adı:	Akçakaya Kalesi
Adres:	<p>Tırazlı Mahallesi, Limontepe Mevkinde</p> <p>Konum: 38°21'4.07''K – 27° 4'30.61''D 541 Ada 2653 Parsel Karabağlar/İzmir</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Konumu gereği bir kısmı Balçova İlçe sınırlarında kalmaktadır.</u>
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Yaklaşık 2500 yıllık geçmişi ile ilçenin en eski yerleşim yeridir. Deniz seviyesinden +430m yüksektedir. İzmir'in kırsal bölgede bulunan güney ve batı savunma kalesidir ve 20.09.2013 tarihinde 1537 kurul karar sayısı ile 1. derece arkeolojik sit alanıdır. Kalıntılar ile ilgili en eski bilgi Weber tarafından 1885 yılında yapılmıştır (Şekil 4.11.b). • Küçük yerleşke olan yerde tepede savunma yapıları, sarnıç ve konutun varlığından bahsedilmiştir (Şekil 4.11.a, Şekil 4.11.d). • M.Ö 4. Yüzyılda Smyrna kenti kurulken savunma sistemlerinin geliştirildiği ve bu dönemde inşa edildiği anlaşılmaktadır. • Kale surları 65*40 m boyutlarında, düzenli dörtgen bloklar ve yerel pembe kireçtaşı kullanılarak yapılmıştır. Suların doğal bir geçit ile kaleye vardığı görülmektedir. Tahmini 2.40 m genişlikte sur duvarları yerleşik bölgeyi olduğu gibi çevrelemektedir. • Kalenin 150m doğusunda +370m seviyesinde yerleşim yerlerinin varlığına dair kalıntılar bulunmuştur (Şekil 4.11.c).
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • 1990 yılında ' Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nce Koruma altına alınmıştır. • Günümüzde bazı sütun taşları ve küçük kutsal alana çıktığı düşünülen basamaklar mevcuttur. Orman yolu olarak tahmin edilen yolda sur taşları görülmektedir. • Smyrna Kırsalı kale örneği olan Akçakaya Kalesi koruma altına alınsa da kaçak kazılara engel olunamamaktadır. • Kazı çalışmaları Kültür Bakanlığı, Üniversiteler ve Yerel Yönetimlerin Koordineli çalışması devam etmektedir. Turizme kazandırılması ve gelecek nesillere aktarılması gereken kültürel bir varlıktır.

Tablo 4. 8 Akçakaya Kalesi Kültürel Varlık Analiz Tablosu²⁶

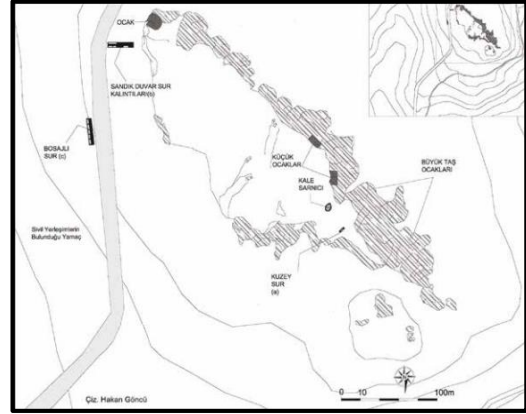
²⁶ Tablo 4.8, Hande Değirmenci Paça tarafından [76], [75], [77] ve [74] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

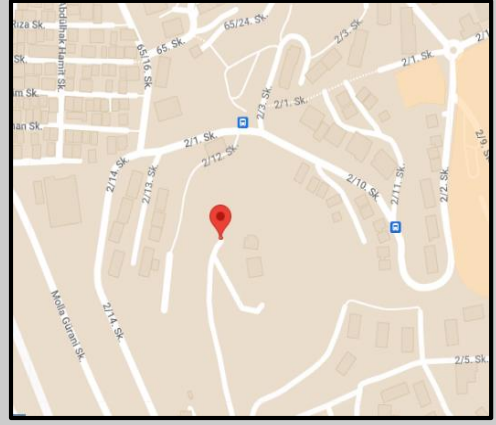

(d)

Şekil 4. 11 Akçakaya Ören Yeri (a) Akçakaya Tepesi ve İzmir Körfezi Hava Fotoğrafi , (b) Akçakaya Helenistik Dönem Kale Sarnıcı , (c) Sur ve Ocak Kalıntılarını Topoğrafik Çizimi , (d) Ören Yerinin Güney Yamacının Hava Görüntüsü [76]

4.2.7 Mehmetçik Anıtı

Varlık Adı:	Mehmetçik Anıtı
Adres:	Fahrettin Altay, Oyak Sitesi, Gaziler Tepesi, 35140 Karabağlar /İzmir Konum: 38°23'28"N 27°04'18"E
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • 18 Mayıs 2002 yılında açılmış İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Ege Ordu Komutanlığı iş birliği ile yapılmıştır. • Heykeltıraşı Fulden Bak ve Bülent Bayrak ile anlaşılmıştır. • Kurtuluş Savaşı'nda yaşanan kararlılık ve mücadeleyi, Türk kadını ve Türk askerini bir bayrak altında birleştirerek milli mücadele ruhunu betimleyen simgeleyen kaidesiyle birlikte 23 metre uzunluğunda bir anıttır (Şekil 4.12.a, Şekil 4.12.b, Şekil 4.12.d). • Bir Mehmetçik, bir Türk kadını ve bayrak figürleri mevcut olan 10metrelik figür bölümü bulunmaktadır (Şekil 4.12.c). • 2010 yılında deformasyona uğrayan anıt malzeme olarak traverten kaide ve porselen seramik kaplama ile yenilenerek dayanıklı hale getirildi.
Güncel Durumu:	• Gençlik Parkı ve Mehmetçik Anıtı güncel olarak Karabağlar Belediyesinin bakımındadır.

Tablo 4. 9 Mehmetçik Anıtı Kültürel Varlık Analiz Tablosu²⁷

²⁷ Tablo 4.9, Hande Değirmenci Paça tarafından [79] ve [78] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

(d)

Şekil 4. 12 Mehmetçik Anıtı (a) Anıtım Soldan Görüntüsü , (b) Anıtım Sağdan Görüntüsü, (c) Türk Kadını Figürü, (d) Anıtın Arka Cepheden Görüntüsü [80]

4.2.8 Şehzade Paşa Av Köşkü

Varlık Adı:	Şehzade Paşa Av Köşkü
Adres:	Poligon Mahallesi 48. sok. 35140 Karabağlar / İzmir
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • 1838 – 1914 tarihleri arasında Sadrazam Küçük Sait Paşa tarafından, 1901 yılında Padişah II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. Yıl dönemi nedeniyle Konakta bulunan günümüzdeki saat kulesi açılışı için İzmir'de ikamet etmesi için inşa edilmiştir. Daha sonra Sadrazam Küçük Sait Paşa tarafından da av köşkü olarak kullanılmaya başlanmıştır (Şekil 4.13.a). • 1. Dünya savaşı sırasında halkın silahlandığı karargâh olarak kullanılmıştır. • 1. Dünya Savaşından sonra Kara Kuvvetleri Komutanlığı Seyyar Sıhhiye Alayı Binalarından birisi olmuş olup 1962 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı kullanımına alınmıştır. • 1958-1959 yılları arasında Samsun'a intikalinden sonra yemekhane olarak kullanılmıştır. • Bina tescillenmiştir ancak tarihi bilgiye ulaşılammıştır. • Bir sivil Mimari Örneğidir (Şekil 4.13.b ve 4.13.d).
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Günümüzde Deniz Er Eğitim Tabur Komutanlığı sınırları içerisinde yer alır. Mini Müze olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.13.c). • Askeriye içinde kaldığı için halka açık olmayan müze Güney Deniz Saha Komutanlığı sorumluluğundadır.

Tablo 4. 10 Şehzade Paşa Av Köşkü Kültürel Varlık Analiz Tablosu²⁸

²⁸ Tablo 4.10, Hande Değirmenci Paça tarafından [81] ve [82] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

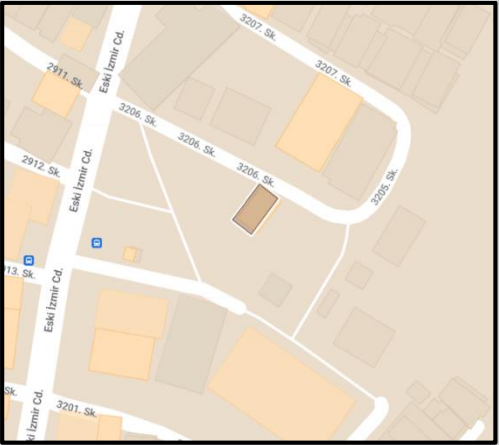
(c)

(d)

Şekil 4. 13 Şehzade Paşa Av Köşkü (a) İzmir Endaht Poligonu ve Parkı, (b) Yapının Giriş Kısmı, (c) Müze Bölümü, (d) Kubbeli Olan Yapı [82]

4.2.9 Reşat Nuri Gültekin'in Çocuk Kitaplığı

Varlık Adı:	Reşat Nuri Gültekin'in Çocuk Kitaplığı	
Adres:	Çalığışu Mahallesi 3206. sok. No:12 35110 Karabağlar / İzmir	
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Cumhuriyet Döneminde 1920'li yıllarda Türk Edebiyatı için önemli isim olan Reşat Nuri Gültekin'in Çalığışu romanını yazdığı evdir. Aynı zamanda Dudaktan Kalbe romanındaki taş evler, çitlembik ağaçları ve meşhur üzüm bağları bu bölge yer almaktadır (Şekil 4.14.b). • Bina Kilimezade Ailesi tarafından 1873 yılında yapılmıştır. (Şekil 4.14.a). • Bir Sivil Mimarlık Örneğidir. • Reşat Nuri Gültekin'in adını yaşatmak ve halka hizmet vermesi amacıyla bina çocuk kütüphanesine çevrilmiştir. Bina çevresinde rekreasyon projesi ile Kilimtepe Parkı'na dönüştürülmüştür (Şekil 4.14.c, 4.14.d ve 4.14.e).	
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • Günümüzde bu taş ev Kilimtepe Parkı içinde yer bulunmaktadır. • Romanlara konu olan çitlembik ağaçları koruma altına alınmıştır. • Masallar, Türk ve Dünya klasiklerinden seçme eserler, çocuk edebiyatı, psikoloji, eğitim kitapları bulunan zengin bir arşive sahiptir.	

Tablo 4. 11 Reşat Nuri Gültekin'in Çocuk Kitaplığı Kültürel Varlık Analiz Tablosu²⁹

²⁹ Tablo 4.11, Hande Değirmenci Paça tarafından [83] nolu kaynaktan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

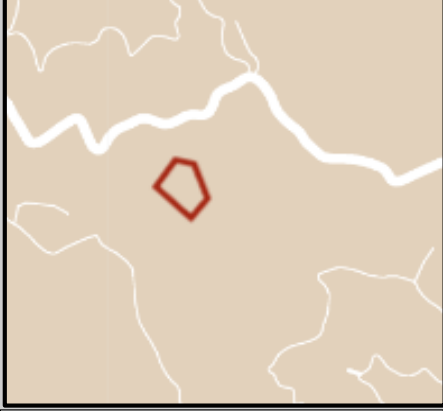
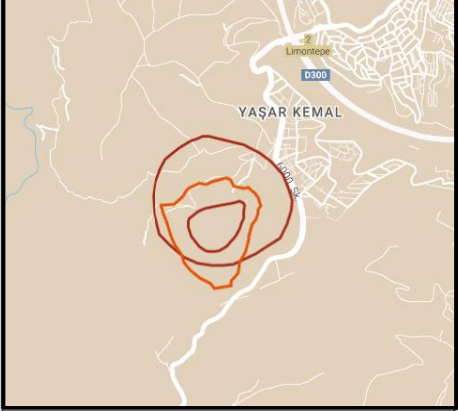
(d)

(e)

Şekil 4. 14 Reşat Nuri Gültekin'in Çocuk Kitaplığı (a) 2003 Yılı Yenileme Öncesi Fotoğraf [86] , (b) Yapının Yenilemeden Sonraki Giriş Bölümü [84], (c) Kütüphanenin Çalışma Bölümü [85], (d) Yapının Yenilemeden Sonraki Yandan Görüntüsü [85], (e) Park İçindeki Yapının Yeri [85]

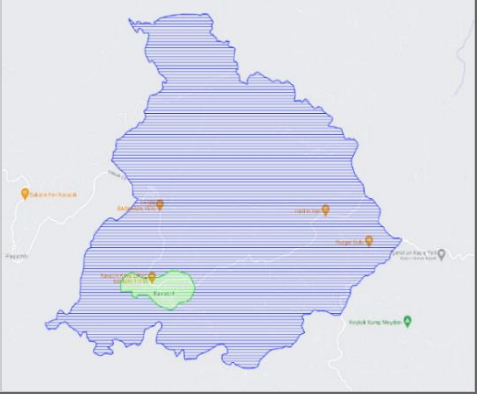
4.2.10 Sit Alanları

Varlık Adı:	Sit Alanları
Adres:	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"><div style="text-align: center;"><p>a) Tırazlı Mahallesi</p></div><div style="text-align: center;"><p>b) Tırazlı Mahallesi - Limontepe Mevki</p></div></div>
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • a) Koruma Statüsü, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanıdır. 2 Numaralı Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurul Müdürlüğü tarafından 18.06.2021 tarihli ve 12431 kurul kararı sayısı ile koruma altına alınmıştır. • b) İç içe 3 adet sit alanı bulunmaktadır. Koruma Statüsü, 1. Derece Arkeolojik Sit Alanıdır. 1 Numaralı Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurul Müdürlüğü tarafından 20.09.2013 tarihli ve 15371 kurul kararı sayısı ile koruma altına alınmıştır. • Koruma Statüsü, 3. Derece Arkeolojik Sit Alanıdır. 1 Numaralı Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurul Müdürlüğü tarafından 20.07.2016 tarihli ve 4797 kurul kararı sayısı ile koruma altına alınmıştır.
Güncel Durumu:	<ul style="list-style-type: none"> • a)Korunma alanı altındadır. Üzerinde herhangi bir yapı bulunmamaktadır. • b) Bölgede Tablo 4.8 de belirtildiği üzere Akçakaya Askeri Mimari örneği bulunmaktadır. Korunma statüsü altında olmasına rağmen bir çalışma yapılmamakta ve görmesi gereken özeni görmemektedir.

Tablo 4. 12 Sit Alanları Kültürel Varlık Analiz Tablosu³⁰

³⁰ Tablo 4.12, Hande Değirmenci Paça tarafından [92] nolu kaynaktan yararlanılarak oluşturulmuştur.

4.2.11 Kavacık Üzüm Bağları

Varlık Adı:	Kavacık Üzüm Bağları
Adres:	<p>Kavacık Mahalle sınırlarında birçok yerde üzüm bağları mevcuttur.</p>
Özellikler:	<ul style="list-style-type: none"> • Karabağlar Belediyesinin 06.04.2018 yılında yapmış olduğu Coğrafi İşaret başvurusu 2019 yılında onaylanmıştır. Ve Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından Kavacık üzümü Coğrafi işaret almıştır. • Fransız Botanik bilimci olan Pierre Alphonse Martin Lavalée in geliştirdiği yeni üzüm türü ‘ Alphonse Lavalée’ olarak bilinmekte ve denizden 850m yüksekte olan köyün toprak yapısı nedeniyle Kavacıkta yetişmektedir. • Morumsu siyah yapılı olan üzüm tanesi 4,85-6,14 grama kadar gelmektedir. İnce kabuğa, aromalı ve ekşimsi bir yapıya sahiptir. Genelde şarap yapımında kullanılır. (Şekil 4.15.c, Şekil 4.15.d, ve Şekil 4.15.e) • Bölge Halkının geçim kaynağı olmuştur ve bağlarını nesilden nesille yaşanmasını sağlamaktadırlar. • Karabağlar ilçesini de kapsayan 32. Doğal sit alanı yuvardaki haritada gösterildiği şekliyle Bakanlık Makamının 10.12.2021 tarih ve E.2431221 Olur’u ile ‘ Doğal Sit – Nitelikli Doğal Koruma Alanı’ ve ‘ Doğal Sit- Sürdürülebilir Koruma Kontrolü Kullanım Alanı Tescil edildi.(Şekil 4.15.a ve Şekil 4.15.b).
	<ul style="list-style-type: none"> • Mevcutta köy ekonomisinin yüzde 85-90’ını oluşturmaktadır. • Her yılın Eylül ayında üçün hafta sonu bağbozumu için Kavacık Üzüm Festivali Düzenlenir. • Aynı zamanda Yarımda Projesi kapsamında Payamlı – Kavacık – Efemçukuru- Çamtepe ve Gödençe rotalı 28km kapsayan bir parkur bulunmaktadır.

Tablo 4. 13 Kavacık Üzüm Bağları Kültürel Varlık Analiz Tablosu³¹

³¹ Tablo 4.11, Hande Değirmenci Paça tarafından [90], [87], [89] ve [91] nolu kaynaklardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

Şekil 4. 15 Kavacık Üzümleri (a) ve (b) Bağ Alanları, (c), (d) ve (e) Kavacık Salkımları [90], [88]

5 Bölüm

Sonuç

5.1 Potansiyel ve Sorunlar

İzmir kenti hem tarihi geçmişi hem de coğrafi özellikleri ile Türkiye'nin İncisi denebilecek kadar özel ve nadide bir ildir. Kentin genelinde bir kimlik söz konusudur ancak bu kimliğin oluşumunda etkili olan doğal ve kültürel varlıklar yeteri kadar değer görmemiştir. Çalışmaya konu olan İzmir ili, Karabağlar ilçesi, 2008 yılında ilçe statüsüne geçen bir yer olduğundan kent kimliğini tam olarak oturtamamıştır.

Karabağlar ilçesinin potansiyellerine ve sorunlarına bakıldığında; İzmir'in nüfusu en yoğun ikinci, Türkiye'nin ise en büyük 907. ilçesi olup, kentleşmenin daha başlamadığı zamanlarda, bağ evlerinin yoğun olduğu dağlık bir bölgedir. Zaman içerisinde konutlaşma, göçlerin artmasıyla başlamıştır. İzmir ilinde hane sayılarının artması kentin söz konusu ilçeye kaymasına neden olmuştur. Ağırlıkta olarak ekonomik nedenlerden dolayı kırsaldan kente göç eden insanların geçekonu hayatı seçmesiyle, konutlaşma dağlık bölgelerde artmıştır. Böylelikle ilçenin coğrafi yapısı yanı dağlık yapısı bozulmaya başlamıştır. İlçede konutlaşmanın, coğrafi özellikleri ön planda tutulmadığı 646 hektarlık 'Risk Alanı' statüsündeki bölgenin de yerleşim yeri olmasıyla anlaşılmaktadır. Bu durumda zaman içerisinde sağlıklı, güvenliği olmayan ve yenilenmesi gereken yapıların tekrardan kent yaşamına kazandırması için kentsel dönüşüm alanları ortaya çıkarmıştır.

Kentsel Dönüşüm bir süreç bütünlüğüdür. Geçmişten gelen ve korunması gereken mirasların tümünü de içeren bir dönüşümdür. Kentsel dönüşüm alanlarının planlaması sürecinde birçok etken mevcuttur Doğal ve kültürel varlıkların olması kentsel dönüşüm sürecine yön verir. Göz arda edilen bütün etkenlerin kentsel dönüşümü etkilediği ve kent dokusunu tahrip ettiği incelenmiştir.

Yapılan araştırmalar ve analizler sonucunda, ilçe statüsüne kazanmasında yeni olmasına rağmen doğal ve kültürel varlıklardan söz etmek mümkün olsa da doğal

varlık bakımından çok zengin olduğu söylenemez. Karabağlar ilçesinin sınırlarının eğimli yapısı, düzlüğe ve denize olan bağlantıları nedeniyle dere varlığı çoktur.

Derenin çok olduğu Tablo 4.1 deki analizden gözlemlense de ilçenin gelişimi sırasında ıslah edilen hatta kapatılan, aktif olmayan birden fazla dereden bahsetmek mümkündür. Dere yataklarının üzerine yapılan konutların artmasının sebebi nüfus oranının hızlı artması, bununla birlikte artan nüfusun konut ihtiyacı oluşturmasıdır. Yıllar içinde nüfus ve plansız bir şekilde konutlaşmanın artması hem bölgede yaşayan halkın sorun yaşamasına hem de kent gelişimine zarar vermiştir.

İzmir ilinin 11.100 hektarlık alanı kentsel yerleşim alanıdır. Bunun 4.700 hektarı sağlıklaştırma - yenileme alanı iken 294 hektarı ise kentsel dönüşüm alanıdır. [32] Karabağlar ilçesinde 32 hektar olan Uzundere ve Yurtoğlu Mahalleleri dönüşüme başlayan alanıdır. (Bakınız Tablo 3.3) İmar ve uygulama planlama alanı olan ise Cennetçeşme, Salih Omurtak, Bahriye Üçok, Limontepe, Ali Fuat Erden, Umut, Gazi, Özgür, Devrim, Yüzbaşı Şerafettin mahallerini tamamı, Abdi İpekçi, İhsan Alyanak ve Peker mahallelerini de bir kısmıdır. [31]

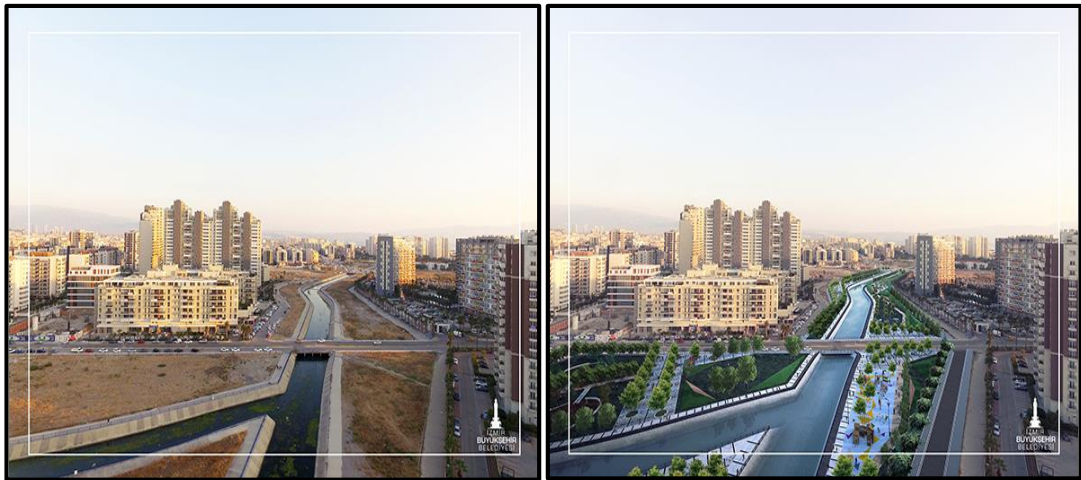
Şekil 5. 1 Uzundere Kentsel Dönüşüm Alanı ve Dere ile Otopan Bağlantısı

İlçede kentsel dönüşüm alanı olarak kabul edilen iki mahalle sınırlarının içerisinde doğal varlık olan Uzundere Deresi bulunmaktadır. Uzundere Havzası, kentsel ve ekolojik omurga niteliğindeki Meles Çayı koruma bandının en uzun kollarından biri ve ana kaynak merkezidir. Uzundere Deresi, Meles Çayını besleyen dereleri içerisinde 100 ve 500 yıllık taşkın risk haritasına göre en yüksek riski barındırmaktadır. [33] Yapılan ıslah çalışmalarında derenin debisi ve yönü gibi

birden fazla unsura bakılmadan yapıldığı, günümüzdeki su taşkınlarından anlaşılmaktadır. Bölgede betonlaşma zaman içerisinde oldukça artmıştır.

Uzundere Kentsel Dönüşüm Alanında proje sınırları içerisinde hata konutların yakınında yüzey alanı daraltılmış olan bir dere varlığından bahsetmek mümkündür. Dönüşüm alanı kent dokusunu bozan yolların arasında kalmış ve yer yer dere yatağının üzerinden köprüler geçmiştir. Kontrol altına alınabilmesi için yerinde dönüşüm ile kentsel dönüşüm alanı haline gelen Uzundere Havzasında dere yataklarının daraltılması, köprü veya yol geçilmesi, hatta en tehlikesi olan derenin üzerinin kapatılması taşkınlara yol açmaktadır. (Bakınız Şekil 5.1) Aynı zamanda Uzundere dere yatağı hafriyat depo alanı ve çöplük olarak kullanılmaktadır. Dere yataklarına yapılan kontrolsüz müdahalenin oluşturması ve kaçak köprülerin yıkılmasından kalan molozların dere içinden temizlenmemiş olması son derece tehlike yaratmaktadır.

Sonuç olarak doğal varlık olan derelerin bölgede değerli bir yeri olsa da kontrolsüz kentleşmeden kaynaklı korunmadan, akış yüzeyi oldukça daraltılarak ilçenin merkezinde bırakılmıştır. Korunamamakla kalmayıp dere yataklarına yapılan konutlar nedeniyle betonlaşmanın artması, taşkınlara ve afetlere sebebiyet vermektedir. Artan beton yüzeyin yüksek olması; yağışların dere yataklarına ulaşmasını engelleyen yapılaşmanın olduğunu ve dere yataklarının yüzeylerinin daraltılması sonucu bölgenin sutaşıma kapasitesinin düştüğünü göstermektedir.

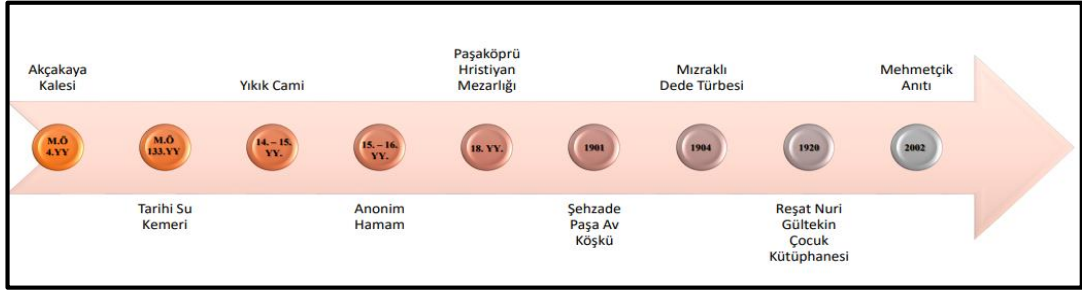

(a)

(b)

Şekil 5. 2 Halkpark (a) Dere yatağı Revizyon Çalışması Yapılmadan Önce,
(b) Dere yatağı Revizyon Çalışması Yapılmadan Sonra [93]

Yapılması gerekenler dereler ve tampon bölgeler belirlenmeli ve bu alanlar kent kimliğine uygun şekilde değerlendirilmesidir. Belirlenen bölgelere rekreasyon alanları ile yeşil doku kazandırılıp, betonlaşma engellenebilir. (Bakınız Şekil 5.2) Derelerin bir doğal varlık olduğunu ve dere yataklarının süreç içinde su seviyelerine göre kendi yollarını belirlediklerini bilmek gerekmektedir. Böylelikle derelerin doğası korunacak ve miras niteliğinde kalacaktır.

Şekil 5.3 Karabağlar İlçesi Kültürel Varlıkların Tarihsel Süreç Grafiği

İlçenin 2500 yıllık bir geçmişi olduğunu gösteren kalıntılarla başlayan ve günümüze kadar ulaşan veya ulaşmayan birçok kültürel varlıktan bahsetmek mümkündür. (Bakınız Şekil 5.3)³² Kentsel dönüşüm alanları içerisinde bulunan bir kültürel varlık bulunmamaktadır. Ama imar planlaması yapılacak alanları içinde tescilli yapılar bulunmaktadır.

Pers imparatorluğunun izlerini taşıyan Akçakaya Kalesi askeri mimaride ilçede bir örnektir. Tarihsel gelişime ışık tutan Akçakaya yerleşkesi, hem İzmir'in güney ve batı savunma hattının varlığı hem de ilçedeki en eski yerleşkenin bulunduğu sivil mimari ile günümüze kadar gelmiştir. Bölgenin geneli 1. Arkeolojik sit alanı ve 3. Arkeolojik sit alanıdır. Bölge bütün ölçekleri ile koruma altına alınmıştır. Ancak korunma altında olmasına rağmen kaçak kazıların yapıldığı bilinmektedir. Yapılan bilinçsiz ve yasal olmayan kazılar mevcut kalıntılara zarar vermektedir. Nesilden nesile aktarılması gereken ilçenin kültürel varlığı zarar görmektedir. Kent gelişimine oldukça uzak olan Akçakaya Kalesi turizme kazandırılıp, tarihi dokusuyla kentin kimliği niteliği taşımak için önemli bir simgedir.

Tarihsel gelişime göre, M.Ö 133. Yüzyıl ile M.S 395. Yüzyılda Roma Döneminden günümüze kadar gelmiş ve en iyi korunmuş yapı Tarihi Su Kemerleridir. Meles Çayının üstünde 3 kata kadar çıkan su kemerleri, zamanında kentin su ihtiyacını

³² Bölüm 4 deki kültürel varlık analiz tablolarına göre Hande Değirmenci Paça tarafından hazırlanmıştır

karşılmaktadır. Birçok projeye konu olan Tarihi Su Kemerini, günümüzde kent içinde kaybolmuş, otoyolun geçmesi ile varlığını kaybettirmiş bir tescilli yapıdır. Buca ile Karabağlar ilçesinin keşişimin de bulunan su kemerinin kazandıracağı değere bakıldığında kuvvetli bir kültürel varlıktır. Şekil 5.4 de görüldüğü üzere ilçenin bir değeri haline getirilip, kent dokusunun parçası olabilecek bir potansiyelle sahiptir.

Şekil 5. 4 Meles Çayı Ulusal Kentsel Tasarım Fikir Projesi Yarışmasında Görselleri
(a) 5. Mansiyon Ödülü Görseli [94], (b) 4. Mansiyon Ödülü Görseli [95]

14. yüzyıl ve 16. yüzyıllar arasından bugüne kadar, ilçenin Bozyaka Mahallesiinde var olan Yıkık Cami ve Anonim Hamam bulunmaktadır. Bozyaka Mahallerinde bulunan bu yapılar kentsel dönüşüm alanı olarak planlanan Özgür ve Devrim mahallerine komşudur. Var olan bu yapılar tescilli olmasına rağmen konutların arasında kaybolmuştur. Anonim Hamam şahıs arazisi olup hangi bir koruma sözü konusu değildir. Aralarında 300m olan bu iki yapının varlığı bölgede küçük bir yerleşkenden bahsetmemizi sağlamaktadır. Eski İzmir Caddesi gecekondular mahallesi ve bilinçsiz yapılan yapılar nedeniyle tarihi dokular kayba uğramıştır. Alan genelinde başka sivil mimari örnekleri olduğu düşünölmekte ancak kazı çalışmaları yapmak mümkün değildir. Çünkü gecekonduların ve binaların çoğunun oturma izinleri bulunmamakta olup, inşaatı için etüt bile yapılmamıştır. Böylelikle zaman içerisinde sivil mimari örnekleri kaybolmuştur.

İlçenin etnik kökeni en karışık mahallerden biridir. Yıkık caminin kalıntıları korunma altında denilse de Şekil 5.5 de görüldüğü üzere yapının üstüne yazı yazmak, afiş asmak gibi koruma statüsüne uygun olmayan davranışlar görölmektedir. Ayrıca tescilli olan bu yapının çevresinde koruma amaçlı herhangi bir çalışmanın

varlığından söz etmek mümkün değildir. Anonim Hamam ise 27.10.2020 tarihinde tescillenmiş, şahıs mülkü olduğundan dolayı devlet veya vakıflar tarafından koruma altına alınmamıştır. Yapının üzerinde olan boyamalar, bir koruma alanı bırakmadan yapışık yapılan kaldırım, gecekonduların duvarlarının bitişik yapılması, çöplük haline gelmiş yerler ve çevresinin koruma alanı haline getirilmemiş olan hamam unutulmaya yüz tutmuş, gecekonduların arasında kaybolmuş bir kültürel varlıktır. (Bakınız Şekil 5.6)

(a)

(b)

Şekil 5. 5 Yıkık Cami (a) ve (b) Bina Korumalığı Üstüne Asılan İlanlar [55]

Kentsel dönüşüm alanına komşu olan bu iki yapının varlığı alanların planlamasında söz konusu bile değildir. Yaşam alanlarında var olan kültürel varlıktan bölge halkının çoğu bir haberdir. Çünkü planlama yapılırken korumaya, tanıtıma, turizme açma veya yenileme gibi planlamalar, tescilli yapılar için yapılmamakta olduğu gözlenmektedir. Bir kültürün nesiller arası aktarımını kontrolsüz kentleşme engellemektedir. Bölge halkının çoğunun yabancı uyruklu olması da bu kültüre sahip çıkılmasını zorlaştırmaktadır. Kültürel varlık tanımı ve değerlerin korunma bilinci, mahallenin ortalama eğitim düzeyinin ilköğretim olmasından dolayı tam gelişmediğini gözler önüne koymaktadır. (Bakınız Tablo 3.2)

İlçenin gelişimi ile ilgili Bozyaka Mahallesi'nde var olan bu iki yakın tescilli yapının korumadığından ve bu yapıların çevresine tampon bölge veya herhangi bir bilgilendirme bile yapılmayarak gecekonduların arasında bırakılmasından anlaşıldığı üzere, ilçenin hatta kentin gelişiminde tarihi, kültürel, dini vb. değerler es geçilmiştir.

(a)

(b)

(c)

(d)

Şekil 5. 6 Anonim Hamam (a) Hamam İçindeki Çöp Öbekleri Görşeli, (b) Kaldırımın Tescili Yapıya Bitişik Yapılma Görşeli, (c) Duvar Üzerindeki Yazı Görşeli, (d) Alan Çevresinin Görşeli [67]

Büyüyen, sürekli gelişen kentlerin konut sayısının azlığı, kalabalık, kent kirliliği gibi ekonomik, kültürel ve ekolojik sorunlarının yanında kentlerin en önemli ihtiyaçlarından birisi de mezarlıklardır. [34] Karabağlar ilçesinde, Uzundere Mezarlığı, Yeşilyurt Mezarlığı, Yeni Tırazlı Mezarlığı, Paşaköprü Müslüman Mezarlığı ve Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı olmak üzere 5 adet Mezarlık bulunmaktadır. [35]

Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı kültürel varlık niteliği taşımaktadır. 18. Yy dan kalma mezar taşları bulunmaktadır. 13.01.1992 yılında 242 taşınmaz nitelikte tarihi eserle tescillenmiştir. (Bakınız Tablo 4.5) Zamanında kent sınırlarında, yerleşkenin olmadığı yerlerde olan mezarlıklar; nüfusun artmasıyla ve kentlerin sağlık, ekoloji ve sosyal açıdan değerlendirme yapılmadan konutlaşması sonucuyla yaşam alanlarının içinde kalmıştır.

Kentin daimi sahipleri, kalıcı yerleşikleri ölümler ve kentin bundan dolayı açık yeşil alanlara ihtiyacı vardır. [36] Açık yeşil alanlar olarak değerlendirilen mezarlıklar bir peyzaj planlama unsuru haline gelmiştir. Bu nedenle mezarlıklar en sağlıklı, maneviyata ve dini açıya uygun şekilde kent kimliğine kazandırılmalıdır.

Mezarlıklar gibi zamanında önemli olan ve belli inançlara göre sürekli ziyaret edilen kişilerin mezarlıkları da kent içerisinde kalmıştır. Türbeler, mezarlıklar, mezar taşları vb. dini mimariler geçmişin izlerini taşıyan ve taşınmaz olan kültürel varlıklardır. Sürekli ziyaret edilen, manevi olan ve inanç sisteminde kıymetli sayılan dini mimariler, kentlerin ve içinde buldukları ilçelerin kültürel kimliğine bir eklemedir.

Ancak sosyal açıdan bakıldığında mezarlık çevresinde yaşamak çoğunlukla tercih edilen bir durum değildir. Genellikle mezarlık çevresindeki konutlar daha uygun fiyattadır. Ekonomik açıdan uygun olan bu yerlerde yaşamak bazen mecburiyetten olabilmektedir. Mezarlıkların olduğu bölgede yer altı suları kirlenir ve bölgede yaşayan kişilerde sosyal bakımdan tedirginliğe neden olabilir. Artık kent içinde kalan taşınmaz kültürel varlıklar planlama ölçeğine dâhil edilip açık yeşil alanlar olarak ilçenin bir parçası haline getirilmeli ve koruma altına alınmalıdır.

Yapılış amacı konut olmasına rağmen bir askeri mimari örneği olarak tescillenen Şehzade Paşa Av Köşkü, askeriye içinde kalması ve restorasyon yapılması nedeniyle oldukça korunmuştur. Çalışma kapsamında incelenen Karabağlar ilçesindeki doğal ve kültürel varlıklar içerisinde en iyi korunmuş ve kullanımı devam eden yapı olduğu söylenebilir. Askeri bölge içerisinde olması sebebiyle, yapının çevresinde bir konutlaşma olmamıştır. Kültürel varlık değerini günümüzde müze olarak devam ettirmektedir.

1920'li yılların en önemli yazarlarından biri olan Reşat Nuri Gültekin'inin, hem yaşadığı hem de romanlarına konu ettiği evi de 2003 yılına kadar plansız kentleşmede kaybolan kültürel varlıklar sınıfında olduğu söylenebilir. Söz konusu olan romanlar Türk edebiyat tarihine iz bırakmasıyla birlikte bir dönemin yaşanmışlığını gösteren taş yapı, çok geçmeden Karabağlar Belediyesi tarafından koruma altına alınmış ve park içine alarak çevresindeki konutlaşmadan izole edilmesi başarılmıştır. Günümüzde kütüphane olarak aktif kullanılan bu yapı taşınmaz kültürel varlık niteliği ile birlikte soyut kültürel varlık niteliğini de taşımaktadır.

Coğrafi işaret alan Kavacık Köyü ise ilçenin en önemli geçim kaynağı olmakla birlikte gelecek nesillere iş imkânı ile birlikte bir kültürel değer kazandırır. Aynı zamanda turizmi kuvvetlendirmek, bölge halkının kalkınması sağlamakla birlikte, kültürel değer olan Kavacık üzümünün tanıtımı için bölgede yapılan festival ise bir miras sayılabilir. Yalnızca bu bölgede var olan üzüm türünü korumak için bazı bağ alanları koruma altına alınmıştır. Köyün gelişimi kent kadar hızlı olmadığından dolayı korunması ve bu değerın aktarılması daha sağlıklı ilerlemektedir.

5.2 Sonuç ve Öneriler

İzmir ili kimliği olan bir kenttir. İlçelerinin de kent kimliğinin oluşmasında payı oldukça fazladır. Çalışma konusu olan Karabağlar ilçesinde kent kimliğine etki edebilecek birçok faktör bulunmaktadır. İl genelinde kentsel dönüşüm alanlarının seçimi kentin iyileştirilmeye ihtiyacı olan alanları olduğu görülmektedir. Kentsel dönüşüm alanlarında çalışma yapılmadan önce detaylı bir mevcut alan analizi yapmak gerekmektedir. Dönüşüm planlanan alanın alt yapısı, bölgedeki bina yoğunluğu ve dayanıklılığı, bölgenin ekonomik yapısı, sosyokültürel yapısı, yaş aralığı, geçim kaynağı, çevresel faktörler, doğal ve kültürel varlıklar başlıca ele alınması gereken konulardır.

Kentsel dönüşüm projeleri, şehirlerin gelişimi için önemli fırsatlar sunarken kültürel ve doğal varlıkların korunması gerekliliğini de beraberinde getirir. Karabağlar ilçesi gibi tarihi ve doğal açıdan zengin bölgelerde bu değerlerin kaybolmaması için duyarlı yaklaşımlar sergilenmelidir. Ancak bu şekilde kültürel ve doğal miraslar gelecek nesillere aktarılabilir. Ayrıca yürütülen projeler kapsamında doğal ve kültürel varlıkların korunması hem yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması hem de bölgenin tarihi ve doğal kimliğinin sürdürülebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Karabağlar dönüşüm projeleri ilçenin potansiyeline, dinamiklerine, doğal ve kültürel varlıkların olmasına, bölge halkının ihtiyaçlarına ve taleplerine bakılmadan, incelenmeden yapılan projeler ve uygulamalardır. Kentsel dönüşüm alanlarında amaç sadece konut sayısı olmamalıdır. Kentler kimliklerini kazanırken aynı zamanda ilçelerinde kendilerinin kimlik edinmeleri ve kent kimliğinin bir parçası olması sağlanmalıdır. Karabağlar, 2008 yılında ilçe olan ancak daha önce bağlı olduğu Konak ilçesindeki var olan izleri taşıyan büyük bir yerleşim alanıdır. İlçenin kent

gelişimini etkileyen birçok etken vardır. Hızlı artan nüfus, kontrolsüz konutlaşma, betonlaşmanın artması, açık yeşil alanların azalması, bölgenin risk alanlarının varlığı ve miras niteliği taşıyan varlıkların olması çalışma alanımız olan Karabağlar ilçesinin temel etkenleridir. Karabağlar ilçenin mevcut potansiyelleri ve mevcut durumları göz önüne alındığında ilçenin kimliğini oluşturan ve kentleşmenin yönelmesine yardımcı olması beklenen faktörlerden birinin de doğal ve kültürel varlıklardır. Ancak çalışmamızda görüldüğü üzere ilçe dinamiğinin içine doğal ve kültürel varlıkları tam anlamıyla alınmamıştır.

Şekil 5.3 deki grafiğe bakıldığında ilçede M.Ö 4 yüzyıldan günümüze kadar gelen kültürel varlıklardan bahsetmek mümkündür. Kent dokusunun dışında kalan varlıklar da, kentin içerisinde kaybolmaya yüz tutmuş varlıklar da mevcuttur. Kent genel olarak gelişimini kontrollü yapmamış ve çalışma alanı olan Karabağlar ilçesi de bundan oldukça etkilenmiştir. Ancak bu doğal ve kültürel varlıkların ilçenin değerleri olduğunun hatırlatılması gerekmektedir.

Mevcutta olan tarihi yapıların korunması gerekliliğinin yanında bu alanların bir tampon bölgesi olması gerekmektedir. Bu tampon bölgeleri, yapının özgün atmosferini ve tarihi değerini korumak için önemlidir. Tarihi yapılar, turizm açısından önem taşımakla birlikte gelecek nesillere aktarılması gereken bir miraslardır. İlçenin diğer kültürel ve doğal varlıkları ile bir bütün olarak ele alınıp akslar oluşturulabilir. Bu tarihi yapıların çevresindeki gelişimin kontrollü ve planlı bir şekilde yapılmasını sağlar. Bu da kentin konutlaşmasında ve bilinçsiz gelişiminde bir fren etkisi yaratır ve kentin karakteri olabildiğince korunmuş olur. Aynı zamanda ilçenin sürdürülebilirlik açısından uzun vadeli kalkınmasına da önemli katkılar sağlanabilir. Böylelikle kentsel dönüşüm uygulamalarıyla çevreye duyarlı bir politikanın benimsenmesine öncülük edilip bölgenin turizm potansiyeli de artırılabilir.

Doğal açıdan zengin olmayan Karabağlar ilçesi, Poligon Deresi, Uzundere Deresi ve Meles Çayı gibi su kaynakları, yeşil alanları ve çeşitli ekosistemleri ile ön plana çıkarılmalıdır. Bu alanları kentsel dönüşüm süreçlerinde korunması, bölgenin biyolojik çeşitliliği ve ekolojik dengesi için önemli unsurlardır. Uygulanan projeler sırasında, yeşil alanların azaltılması, su kaynaklarının kirlenme riski gibi tehditlerin önlenmesi gerekmektedir. Diğer yandan ilçenin kimliğini büyük ölçüde oluşturan

tarihi yapıların zarar görmemesi, uygun restorasyon ve koruma çalışmalarının yapılması ile bölgenin tarihi dokusunun ve mimari özelliklerinin gelecek kuşaklara aktarılması sağlanabilir.

İlçede gerçekleştirilen kentsel dönüşüm projeleri, doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik ciddi riskler barındırmaktadır. Yaptığımız analiz çalışmalarından da gördüğümüz üzere, bu projelerin genellikle doğal ve kültürel varlık hassasiyetleri göz ardı ederek yeşil alanların azalmasına, su kaynaklarının kirlenmesine ve tarihi yapıların tahrip olmasına neden olduğu açıkça ortadadır. Özellikle ilçede bulunan önemli su kaynakları olan derelerin korunması ekosistemlerin ve su kaynaklarının sürdürülebilirliği için kritik bir öneme sahiptir.

İlçedeki kentsel dönüşüm çalışmalarında doğal ve kültürel mirasın korunması, bölgenin sürdürülebilir gelişimi ve aynı zamanda yaşanabilir bir çevre oluşturulması yolunda büyük adımlar atılmasına imkân tanır. İlçelerin bütünü kentleri meydana getirir. İlçelerin her birinin içerisindeki bütünlük bir kenti tamamlar. Bu bütünlüğün parçası olan kentsel dönüşüm alanlarında sadece konutlardan ibaret olmamalıdır. Korunması ve sürdürülmesi gereken, nesillerin arasındaki aktarılan miraslara saygı duyan bir anlayış ile planlanmalıdır.

İlçedeki mevcut kentsel dönüşüm alanlarının çalışmaları devam etmektedir. Uygulama ve planlama projelerinde çalışmaya söz konusu olan varlıklar değerlendirilmeli ve kentlerin kontrolsüz devam eden betonlaşma bir şekilde durdurulmalıdır. Kaybolmaya yüz tutmuş doğal ve kültürel varlıkların nesillere aktarımı sağlayıp, geçmişimizi, bu günümüzü ve geleceğimizi korumalıyız.

6 Kaynakça

- [1] K. AKKOYUNLU, Sürdürülebilir Kent, Kent ve Politika: Antik Kentten Dünya Kentine, Ankara: İmge Yayınevi, 2007, pp. 11-26.
- [2] D. Ö. Ü. N. A. AKYILDIZ, «Kentleşme ve Kentsel Gelişim Bağlamında Açık Kamusal Alanların Sürdürülebilir Kentler Açısından Değeri,» *Millî Folklor* 125, pp. 188-201, 2020.
- [3] H. İ. B. BAŞARMAK, «TÜRKİYE’NİN KENTSEL KORUMA POLİTİKASI,» *Memleket Siyaset Yönetim Dergisi*, cilt 17, no. 38, pp. 337-364, Aralık 2022.
- [4] O. S. AYDOS, «Taşınır Kültür Varlığı Koleksiyonculuğuna İlişkin Değerlendirmeler,» *Ankara Barosu Dergisi*, no. 4, pp. 62-75, 2008.
- [5] M. M. ÖZYILDIRIM, «TAŞINIR KÜLTÜR VARLIKLARININ HUKUKA UYGUN BİR BİÇİMDE DEVREDİLEBİLMELERİ AÇISINDAN TÜRK HUKUKUNDA KABUL EDİLEN YÖNTEMLER,» *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, pp. 394-424, 2022.
- [6] E. DEMİRTAŞ, «Taşınmaz Kültür Varlıkları,» *İzmir Ticaret Odası*, 2009.
- [7] Mimarlar Odası İzmir Şubesi, «KARABAĞLAR İLÇESİNDE KENTSEL DÖNÜŞÜM MÜ YAPILIYOR? PEKİ KİMİN İÇİN?,» 04 Ekim 2023. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmimod.org.tr/basin-aciklamalari/karabaglar-ilcesinde-kentsel-donusum-mu-yapiliyor-pek-kimin-icin>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [8] N. NEGİZ, «Kentlerin Tarihsel Sürdürülebilirliğinde Kültürel Miras: Önemi ve Değeri Üzerine Düşünmek,» *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, pp. 159-172, 2017.
- [9] «Harita TR,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.haritatr.com/karabaglar-haritasi-i1db>. [Erişildi: 11 Mayıs 2024].
- [10] Karabağlar Belediyesi, «Sayılarla Karabağlar,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.karabaglar.bel.tr/sayfa/sayilarla-karabaglar>. [Erişildi: 28 Mayıs 2024].
- [11] S. Ö. GÜNEŞ, *KENTSEL DÖNÜŞÜM VE KATILIM İLİŞKİSİ: İZMİR KARABAĞLAR RİSKLİ*, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- [12] Vikipedi Özgür Ansiklopedi, «Vikipedi, özgür ansiklopedi,» [Çevrimiçi]. Available: https://tr.wikipedia.org/wiki/Karaba%C4%9Flar#cite_note-hgm-1. [Erişildi: 11 Mayıs 2024].

- [13] İzmir Büyükşehir Belediyesi, «Sağlıklı Kent İzmir - Proje Sınırları,» [Çevrimiçi]. Available: https://skpo.izmir.bel.tr/Upload_Files/FckFiles/file/Profile/skpo2009/projenin_sinirlari_2009.pdf. [Erişildi: 13 Mayıs 2024].
- [14] «Nufusu.com,» [Çevrimiçi]. Available: https://www.nufusu.com/ilce/karabaglar_izmir-nufusu. [Erişildi: 10 Mayıs 2024].
- [15] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/36/IlceNufuslarininIllereGoreDagilimi>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [16] Endeksa, «Karabağlar Demografisi,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/turkiye/izmir/karabaglar/demografi>. [Erişildi: 14 Mayıs 2024].
- [17] Türkiye İstatistik Kurumu, «Nüfus ve Konut Sayım,» 2021. [Çevrimiçi]. Available: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Population-and-Housing-Census-2021-45866>. [Erişildi: 14 Mayıs 2024].
- [18] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» 2022. [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/51/TurkiyeninEgitimDuzeyi>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [19] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» 2022.. [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/53/IzmirinEgitimDuzeyi>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [20] T.C Milli Eğitim Bakanlığı, «İzmir İline Bağlı Okullar ve Diğer Kurumlar,» 2024. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=35&ILCEKODU=30>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [21] İzmir Büyükşehir Belediyeis, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» 2022. [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/49/HaneHalkiDurumlari?no=2>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [22] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» 2022. [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/43/IlceTuruneGoreBagimsizBolumler?no=2>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [23] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» 2022. [Çevrimiçi]. Available:

<https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/45/IlcelereGoreKonutlar?no=2> ve <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/47/IlcelereGoreSyerleri?no=2>. [Erişildi: Mayıs 2024].

- [24] T.C Çevre Şehircilik Ve İklim Değişikliği Bakanlığı, «6306 Sayılı Kanun Kapsamında İzmir İli Karabağlar İlçesi Riskli Alan (3. Etap),» 2022. [Çevrimiçi]. Available: <https://webdosya.csb.gov.tr/db/izmir/duyurular/5000-nipd-aciklama-raporu-20230720094320.pdf>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [25] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Açık Veri Portalı, «İzmir Metrosu Durak Mesafeleri,» 2024. [Çevrimiçi]. Available: <https://acikveri.bizizmir.com/tr/dataset/izmir-metro-tramvay-durak-mesafeleri/resource/9a503344-25d5-4f34-8811-65e3108303ca>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [26] T.C Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Dönüşüm Alanları 5 Dairesi Başkanlığı, «6306 Sayılı Kanunla İlan Edilen Riskli Alanlar,» [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirakdm.csb.gov.tr/riskli-alanlar-i-110769>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [27] T.C Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü, «İZMİR İLİ, KARABAĞLAR İLÇESİ, OSMAN AKSÜNER, AŞIK VEYSEL MAHALLELERİ 1/25000 ÖLÇEKLİ İZMİR BÜYÜKŞEHİR BÜTÜNÜ ÇEVRE DÜZENİ PLANI DEĞİŞİKLİĞİ PLAN AÇIKLAMA RAPORU,» 2021. [Çevrimiçi]. Available: file:///C:/Users/hande_degirmenci/Desktop/Yeni%20Ba%C5%9Flang%C4%B1%C3%A7/25000_cdp_deg-s-kl-g-_raporu-20220124144236.pdf. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [28] T.C Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, İzmir Valiliği, «Kapsamlı Kentsel Dönüşüm Sunumu,» [Çevrimiçi]. Available: <https://izmir.csb.gov.tr/kapsamli-kentsel-donusum-sunumu-i-5578>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [29] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kentsel Dönüşüm Dairesi Başkanlığı, «Kentsel Dönüşüm Gelişim ve Yenileme Projelei,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Projeler/kentsel-donusum-gelisim-ve-yenileme-projeleri/1271/4>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [30] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kentsel Dönüşüm Dairesi Başkanlığı, «Uzundere Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi,» [Çevrimiçi]. Available: <https://kentseldonusum.izmir.bel.tr/tr/Projeler/13/21>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [31] İlbank, «Haberler / Karabağlar Dönüşüyor,» 13 Temmuz 2017. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.ilbank.gov.tr/haber/karabaglar-donusuyor/39#:~:text=Karaba%C4%9Flar'daki%20kentsel%20d%C3%B6n%C3%BC%C5%9F%C3%BCm%20alan,mahallelerini%20de%20k%C4%B1smen%20i%C3%A7ine%20almaktad%C4%B1r..> [Erişildi: Haziran 2024].
- [32] İzmir Büyükşehir Belediyesi - Kentsel Dönüşüm Daire Başkanlığı, «İzmir Modeli Kitapçığı,» [Çevrimiçi]. Available: https://kentseldonusum.izmir.bel.tr/CKYuklenen/KITAPCIK_izmirModeli.pdf.pdf. [Erişildi: Haziran 2024].

- [33] R. SAĞLAM, «Uzundere hafriyat alanına döndü: Dere yatağına dökülen hafriyat tehlike saçıyor,» Ege Evrelsel Sayfaları, 01 Kasım 2021. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.evrensel.net/haber/446569/uzundere-hafriyat-alanina-dondu-dere-yatagina-dokulen-hafriyat-tehlike-saciyor>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [34] M. İ. BAYRAM, *PEYZAJ PLANLAMA VE TASARIM İLKELERİ AÇISINDAN BURSA KENT HAMİTLER MEZARLIĞI DEĞERLENDİRİLMESİ*, Bursa: PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI-YÜKSEK LİSANS, 2019.
- [35] İzmir Büyükşehir Belediyesi, «Mezarlık Bilgi Sistemi - Mezarlık Listesi,» [Çevrimiçi]. Available: <https://cbs.izmir.bel.tr/CbsUygulamalar/MezarlıkBilgiSistemi/>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [36] G. Ç. SÜMER, «Kentlerde Mezarlık Alan Yetersizliği ve Çözüme Yönelik Uygulamalar Dünyadan ve Türkiye'den Örnekler,» *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, cilt 3, no. 22, pp. 749-764, 2020.
- [37] «Gerçek İzmir,» 6 Kasım 2018. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.gercekizmir.com/yazdir.asp?haberid=54435>. [Erişildi: 10 Mayıs 2024].
- [38] Karabağlar İlçesi, «İlçemiz,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.karabaglar.bel.tr/sayfa/karabaglar>. [Erişildi: 12 Mayıs 2024].
- [39] İzmir Büyükşehir Belediyesi, «Büyükşehir Sınır Haritası,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmir.bel.tr/tr/BuyuksehirSinirHaritasi/125/212>. [Erişildi: 12 Mayıs 2024].
- [40] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, «İki Boyutlu Kent Rehberi,» [Çevrimiçi]. Available: <https://kentrehberi.izmir.bel.tr/izmirkentrehberi>. [Erişildi: 9 Mayıs 2024].
- [41] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/tr/2022/45/IlcelereGoreKonutlar>. [Erişildi: 10 Mayıs 2024].
- [42] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, «İzmirin Rakamları,» [Çevrimiçi]. Available: <https://izmirinrakamlari.izmir.bel.tr/NufusPramidi/tr/2022/23>. [Erişildi: 14 Mayıs 2024].
- [43] T.C Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, «İmar Planı Duyurusu (Karabağlar 540 hektarlık Riskli Alan),» 2023. [Çevrimiçi]. Available: <https://izmir.csb.gov.tr/imar-plani-duyurusu-karabaglar-540-hektarlik-riskli-alan-duyuru-440920>. [Erişildi: 2024].
- [44] S. Ö. METLİOĞLU, *Kentsel Dönüşüm Sürecinde Kent Hakkı Mücadelesi: İzmir Karabağlar Kentsel Dönüşüm Projesi Örneği*, İzmir: Doktora Tezi, 2017.
- [45] Karabağlar Belediyesi, «1/1000 Ölçekli 3. Etap 1. Alt Bölge Peker Mahallesi ve Civarı Revizyon İmar Planı Açıklama Raporu,» Nisan 2018. [Çevrimiçi]. Available:

file:///C:/Users/hande_degirmenci/Desktop/Yeni%20Ba%C5%9Flang%C4%B1%C3%A7/plan-
rapor-tutanakpdf_18-09-2018_12-53-38.pdf. [Erişildi: Mayıs 2024].

- [46] A. YARICI, *KENTİMİZDE SU TAŞKINLARININ MEYDANA GELİŞ SEBEPLERİ VE ÇÖZÜMLER*, İzmir: TMMOB) Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları Birliği 1. Kent Sempozyumu, 2009.
- [47] Pinteres, «Poligon Deresi,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.pinterest.com/pin/615867317772997702/>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [48] Yeni asır, «İzmir Haberleri - Karabağlar Çitlembik Deresi Taşkını,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.yeniasir.com.tr/izmir/2020/09/11/karabaglarda-her-yagmurda-tasan-citlembik-deresi-cop-doldu-esnaftan-taskin-olacak-isyani>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [49] Evrensel Ege Sayfaları, «Uzundere hafriyat alanına döndü: Dere yatağına dökülen hafriyat tehlike saçıyor,» 2021. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.evrensel.net/haber/446569/uzundere-hafriyat-alanina-dondu-dere-yatagina-dokulen-hafriyat-tehlike-saciyor>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [50] Wikipedia, «Balçova Dam,» [Çevrimiçi]. Available: https://en.wikipedia.org/wiki/Bal%C3%A7ova_Dam. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [51] Wikiloc, «Kızılcapınar Deresi Kampı - Balçova Barajı Yürüyüş,» Nisan 2018. [Çevrimiçi]. Available: <https://tr.wikiloc.com/gezi-yuruyus-rotalari/kizilcapinar-deresi-kampi-balcova-baraji-yuruyus-24227996>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [52] İ. Fidanoglu, «Dağa Kaçtım,» 16 Mayıs 2012. [Çevrimiçi]. Available: <https://dagakactim.blogspot.com/2012/05/catalkayanin-kalbinde-kavacik.html>. [Erişildi: 20 Mayıs 2024].
- [53] Cittaslow Botanik Park, «KAVACIK ŞELALESİ DOĞA YÜRÜYÜŞÜ,» 8 Nisan 2018. [Çevrimiçi]. Available: <https://kadirbekci53.blogspot.com/2018/04/kavacik-selalesi-doga-yuruyusu.html>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [54] Google, «Google Earth,» [Çevrimiçi]. Available: <https://earth.google.com/web/@38.34650025,27.03996474,640.07027446a,28776.02870329d,35y,0h,0t,0r/data=OgMKATA>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [55] İzmir Kültür Miras Platformu, «İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Haritası- Karabağlar Yıkık Camii,» [Çevrimiçi]. Available: https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1rW9VvGXP6ZGITgGbtX3SSXR_BWc3j2c&fem b=1&ll=38.375914046748385%2C27.10739963313055&z=19. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [56] M. Gürelli, «Karabağlar Yıkık Camii - İzmir,» 12 Ekim 2022. [Çevrimiçi]. Available: <https://tarihgezisi.com/camiler/karabaglar-yikik-camii-izmir/>. [Erişildi: Mayıs 2024].

- [57] Tarihi Mekanlar Kişisel Ansiklopedi, «Yıkık Camii - Karabağlar İzmir,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.erolsasmaz.com/?oku=2213>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [58] M. Gürelli, «MIZRAKLI DEDE MESCİDİ – YEŞİLYURT – KARABAĞLAR / İZMİR,» 29 Kasım 2021. [Çevrimiçi]. Available: <https://tarihgezisi.com/camiler/mizrakli-dede-mescidi-yesilyurt-karabaglar-izmir/>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [59] Tarihi Mekanlar Kişisel Ansiklopedi, «Mızraklı Dede Türbesi – Yeşilyurt – (Karabağlar),» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.erolsasmaz.com/?oku=1536>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [60] İzmir Kültür Miras Platformu, «Mızraklı Dede Türbesi,» [Çevrimiçi]. Available: https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1rW9VvGXP6ZGITgGbtX3SSXR_BWc3j2c&femb=1&ll=38.39040094928762%2C27.108512556334226&z=20. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [61] İzmir Büyükşehir Belediyesi, Mezarlık Bilgi Sistemi, «Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı,» [Çevrimiçi]. Available: <https://cbs.izmir.bel.tr/CbsUygulamalar/MezarlikBilgiSistemi/>. [Erişildi: Mayıs 2024].
- [62] A. G. A. K. Prof. Dr. Zerrin TOPRAK, «TÜRKİYE’DE YABANCI MEZARLIKLARI VE KÜRESEL İLİŞKİLER AĞINDA STRATEJİK GELİŞMELER; İZMİR İÇİN BİR YAKLAŞIM,» *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2009.
- [63] Yandex , «Yandex Haritalar, Genel Bakış ve Fotoğraflar,» [Çevrimiçi]. Available: https://yandex.com.tr/harita/org/pasakopru_mezarligi/123175130005/?ll=27.137612%2C38.365295&z=15. [Erişildi: Haziran 2024].
- [64] Mapio.net, «Paşaköprü Hristiyan Mezarlığı - Paşaköprü Christian Cemetery - Izmir,» [Çevrimiçi]. Available: <https://mapio.net/pic/p-45335046/>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [65] Tarihi Mekanlar Kişisel Ansiklopedi, «Anonim Hamam – (Karabağlar),» [Çevrimiçi]. Available: https://www.erolsasmaz.com/?kategori=%C4%B0ZM%C4%B0R%C4%B0N%20%20HAMAMLARI&alt_kategori=KARABA%C4%9ELAR%20HAMAMLARI. [Erişildi: Haziran 2024].
- [66] M. Gürelli, «KARABAĞLAR ESKİ HAMAM – İZMİR,» 12 Ekim 2022. [Çevrimiçi]. Available: <https://tarihgezisi.com/hamamlar/karabaglar-eski-hamam-izmir/>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [67] İzmir Kültür Miras Platformu, «İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Haritası,Anonim Hamam,» [Çevrimiçi]. Available: https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1rW9VvGXP6ZGITgGbtX3SSXR_BWc3j2c&femb=1&ll=38.37546997582702%2C27.106314209014883&z=17. [Erişildi: Haziran 2024].
- [68] S. ALATEPELİ, *SMYRNA SU YAPILARI*, İZMİR: Doktora Tezi, 2016.
- [69] Buca'yı Keşfet, «Kızılçullu (Paradiso) Su Kemerleri,» [Çevrimiçi]. Available: <https://bucayikesfet.com/kizilcullu-paradiso-su-kemerleri/>. [Erişildi: Haziran 2024].

- [70] Buca Belediyesi, «Su Kemerleri,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.buca.bel.tr/Buca-Hakkinda/18/su-kemerleri/tarihi-yapilar.html>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [71] İzmir Kültür Miras Platformu, «İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Haritası, Kızılçullu Su Kemerleri,» [Çevrimiçi]. Available: https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1rW9VvGXP6ZGITgGbtX3SSXR_BWc3j2c&femb=1&ll=38.39195447091799%2C27.132866538872786&z=17. [Erişildi: Haziran 2024].
- [72] Tarihi Mekanlar Kişisel Ansiklopedisi, «Buca (Kızılçullu) Su Kemerleri - BUCA,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.erolsasmaz.com/?oku=1206>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [73] Arkeoloji Haber Sitesi, «Tarihi Yerler , Kızılçullu (Paradiso) Su Kemerleri,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.arkeobook.com/haber/kizilcullu-paradiso-su-kemerleri-buca-izmir-271.html>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [74] Y. OZAR, *HELLENİSTİK DÖNEM'DE SMYRNA ÇEVRESİNDEKİ KALELER*, İstanbul: Yüksek Lisans Tezi, 2020, pp. 52-53.
- [75] A. K. ÖZ, «ANTİK SMYRNA'NIN GÜNEYİNDEKİ SAVUNMA YAPILARI ÜZERİNE MİMARİ BELGELEME ÇALIŞMASI,» *TÜBA-KED-KÜLTÜR ENVANTERİ DERGİSİ 20*, pp. 96-109, 2019.
- [76] B. Y. E. Hakan GÖNCÜ, «SMYRNA/İZMİR KIRSALINDA YER ALAN BAZI SAVUNMA YAPILARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME,» *TÜBA-KED-KÜLTÜR ENVANTERİ DERGİSİ 19*, pp. 11-28, 2019.
- [77] Karabağlar Belediyesi, «' Karabağlar'ın En Eski Yerleşim Merkezi' Persler'den Günümüze Kalan Miras Akçakle Ören Yeri,» 23 Ekim 2017. [Çevrimiçi]. Available: https://www.karabaglar.bel.tr/files/17-ilceye-ait-bilgilerpdf_23-10-2017_11-36-59.pdf. [Erişildi: Haziran 2024].
- [78] İzmir Büyükşehir Belediyesi, «Haberler, Mehmetçik İzmir'de anıtladı,» 1 Mayıs 2022. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/mehmetcik-izmirde-anitlasti/624/156>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [79] İzmir Büyükşehir Belediyesi, «Haberler, Mehmetçik Anıtı Adına Yakışacak,» 2 Aralık 2007. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/mehmetcik-aniti-adina-yakisacak/3229/156>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [80] İzmir Büyükşehir Belediyesi, «Haberler, Mehmetçik Nöbeti,» 1 Haziran 2010. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/mehmetcik-nobette-/6414/156>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [81] C. Öcal, «İTİLAH DONANMASININ 1915 İZMİR SALDIRISI BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA İZMİR'İ SAVUNAN GAZİ YENİ KALE,» [Çevrimiçi]. [Erişildi: Haziran 2024].

- [82] Tarihi Mekanlar Kişisel Ansiklopedi, «ŞEHZADE PAŞA AV KÖŞKÜ – POLİGON - KARABAĞLAR,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.erolsasmaz.com/?oku=2673>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [83] Karabağlar Belediyesi, «Farklı Kültürlerin Barış ve Kardeşlik İçerisinde Yaşadığı Karabağlar'ın Tarihçesi,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.karabaglar.bel.tr/sayfa/karabaglar>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [84] İzmir Büyükşehir Belediyesi - İzmir Art, «Karabağlar Belediyesi Reşat Nuri Güntekin Çocuk Kitaplığı,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmir.art/tr/karabaglar-belediyesi-resat-nuri-guntekin-cocuk-kitapligi>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [85] T.C Karabağlar Kaymakamlığı, «Reşat Nuri GÜNTEKİN'in Evi,» 12 Haziran 2019. [Çevrimiçi]. [Erişildi: Haziran 2024].
- [86] NTV Haber, *Dudaktan Kalbe'nin evi yok oluyor*, İstanbul: Haber, 2003.
- [87] Ege'de Son Söz, «Haberler / Kavacık Üzümüne Koruma Kalkanı,» 22 Aralık 2021. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.egedesonsoz.com/haber/Kavacik-Uzumune-koruma-kalkani/1088706>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [88] S. Kızılkaya, «Kavacık'ta Üzüm Festivali,» 21 Eylül 2019. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.voaturkce.com/a/kavacikta-uzum-festivali/5093339.html>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [89] İzmir Büyükşehir Belediyesi , «Yarımada İzmir / Payamlı-Kavacık-Efemçukuru-Çamtepe-Gödençe Parkuru,» [Çevrimiçi]. Available: <https://rota.yarimadaizmir.com/tr/Rotalar/3/655/3>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [90] Başkan Profili, «Üretim / Kavacık Üzümü Coğrafi İşaretli,» 16 Aralık 2021. [Çevrimiçi]. [Erişildi: Haziran 2024].
- [91] T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, «İZMİR İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ - Coğrafi İşaretli Üzüm - Kavacık üzümü,» [Çevrimiçi]. Available: <https://izmir.ktb.gov.tr/TR-272218/kavacik-uzumu.html>. [Erişildi: 6 Haziran 2024].
- [92] İzmir Kültür Miras Platformu, «İzmir Taşınmaz Kültür Varlıkları Haritası - Sit Alanları,» [Çevrimiçi]. Available: https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=1rW9VvGXP6ZGITgGbtX3SSXR_BWc3j2c&femb=1&ll=38.3341978668251%2C27.06211985549092&z=14. [Erişildi: Haziran 2024].
- [93] İzmir Büyükşehir Belediyesi, «Haberler - İzmir'in Hyde Park'ı olacak,» 5 Mart 2017. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/izmirin-hyde-parki-olacak/22320/156>. [Erişildi: Haziran 2024].

- [94] N. Karakoç, «5. Mansiyon, Meles Çayı Ulusal Kentsel Tasarım Fikir Projesi Yarışması Raporu,» 7 Ekim 2020. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.arkitera.com/proje/5-mansiyon-meles-cayi-ulusal-kentsel-tasarim-fikir-projesi-yarismasi/>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [95] N. Karakoç, «4. Mansiyon, Meles Çayı Ulusal Kentsel Tasarım Fikir Projesi Yarışması Raporu,» 25 Eylül 2020. [Çevrimiçi]. Available: <https://www.arkitera.com/proje/4-mansiyon-meles-cayi-ulusal-kentsel-tasarim-fikir-projesi-yarismasi/>. [Erişildi: Haziran 2024].
- [96] Endeksa, «Uzundere Mahallesi Demografisi,» [Çevrimiçi]. Available: <https://www.endeksa.com/tr/analiz/turkiye/izmir/karabaglar/uzundere/demografi>. [Erişildi: Haziran 2024].